

jmen nebo i obě. Analogicky k odvozeninám typu *virilis* a *viritim* se z **Virinus* stalo **Virīnus*. Jméno Quirīnus, které je označením zbožštěného Rōmula, je prostě složeninou **Co-Virīnus* od téhož jména.

Panuje obvyklý názor, že ke ztotožnění boha Quirīna a zbožštěného Rōmula došlo až později pod vlivem importovaných řeckých teorií o nanebevstoupení. Místo toho jsme zde svědky dalšího příkladu římského rozštěpení mýtu a theologie. V určité situaci se mýtický **Wir(on)os* zachoval jako rituální nūmen národního celku **Co-Wironos*, zatímco v odděleném a epicky vystavěném mýtu se stal hrdinou **Wiron(no)s*. Z **Co-Wironos* se vyvinul Quirīnus; z **Wiron(no)s* se stal přídomek, který pak byl nahrazen Rōmulem. „Historický“ hrdina potřeboval životní příběh s jiným koncem, než poskytoval mýtický motiv o rozčtvrcení, který byl v případě „tyrana“ Rōmula nesprávně použit. Apotheósa řeckého původu ve formě záhadného zmizení sloužila jako prostředek k obnovení dávno přerušené vazby mezi bohem a hrdinou.

Rōmulovy kohorty se podle básníka Propertia nazývaly *Ramnēs virī*, a tento výraz by se dal přeložit jako ‘Římané člověka’, tzn. lidé konkrétního Římana, Rōmula. Když Juvenalis (11.105) nazval Rema a Rōmula *geminos Quirīnos*, doslova ‘dvojčaty Quirīny’, použil plurální tvar odrážející staré dvandvové kompozitní spojení jmen bohů **Jemonó-Wironó* ‘Dvojče [a] Člověk’ podle známého modelu védského *Mitra-a-Varuna*.

Rekonstruovaný indoevropský mýtus o stvoření člověka a společnosti je doložen na třech místech: Jama a Manu v Indii, Tuisto a Mannus v Germánii a **Jemo(no)s* a **Wiro(no)s* v Římě. Za těmito páry můžeme rozeznat primitivnější kosmogonické obry Purušu, Gajómarta a Ymiho a také rozřezaného Rōmula v senátu, kde našel smrt i Julius Caesar. Shakespearův Brutus dokonce říká „Rozřežme ho jako pokrm hodný bohů“. Možná, že před sebou máme skutečný mythologický patrový dort — pod zavražděným Caesarem se skrývá rozporcovaný Rōmulus a úplně dole je indoevropské dvojče obětované při vzniku vesmíru.

NA OKRAJ PUHVELOVY SROVNÁVACÍ MYTHOLOGIE

Indoevropská srovnávací jazykověda, která za necelých dvacet let uzavře dvě století své existence, je vědním oborem, který se neustále dynamicky rozvíjí. Nejde jen o stále podrobnější filologickou analýzu existujícího jazykového materiálu, který se přitom stále rozšiřuje (dosud neukončené je např. zpracování tocharských textů a dalších pramenů v různých středoíránských jazycích, nalezených již počátkem našeho století v Turfánu, obecně přístupná není ani velká část již objevených textů chetitských, jejichž počet navíc každoročně obohacují nové archeologické nálezy apod.). Indoeuropeistika také stále více čerpá nové typologické z podněty ostatních příbuzných oborů a obohacuje se aplikací a vývojem nových metod analýzy a srovnávání.

Předmětem zkoumání indoevropéistiky je indoevropská jazyková rodina, která zahrnuje množství (zčásti již vymřelých) jazyků a dialektů, které vykazují četné společné rysy (např. v hláskosloví, gramatické stavbě, způsobech tvoření slov, ve slovní zásobě, atd.). Tyto podobnosti lze vysvětlit pouze jejich společným genetickým původem (odtud termín rodina) a jejich vývojem ze společného zdroje. Tím je předpokládán a pouze rekonstruovaný indoevropský prajazyk, lokalizovaný na určité území, obývané komunitou Indoevropánů. Výsledkem rozpadu této komunity je postup-

né formování indoevropských jazyků nebo větví těchto jazyků a migrace příslušných kmenů (jejich skupin) do míst, kde jsou později historicky doloženy. Lokalizace pravlasti Indoevropanů je stále sporná. Na podkladě zejména lingvistických, archeologických, antropologických a jiných argumentů (většinou vzájemně propojovaných) se jejich pravlast identifikuje s různými oblastmi:

1) Uvažuje se o některých částech Evropy: podle starších názorů dokonce střední Evropa; severní zóna střední a východní Evropy; oblast mezi Rýnem-Donem a Baltským mořem-Dunajem/případně Alpami nebo Karpaty; oblast kolem Dunaje; oblast u Baltského moře, nověji se hovoří především o některých částech jižní Evropy (Balkán) apd.

2) Vážným kandidátem lokalizace pravlasti Indoevropanů je *Asie* (zejména stepní oblasti jižního Ruska nebo území na jih od Uralu; nejnověji podle některých oblast ohraničená východní Anatolií, jižním Kavkazem a severní Mezopotámií, aj.)

3) Ojedinelé jsou snahy hledat pravlast na velkém území části *Eurasie* (od střední Asie až po jižní Evropu), atd.

S hledáním někdejší pravlasti Indoevropanů úzce souvisejí i další problémy, zejména:

1) doba rozpadu indoevropské komunity (nejčastěji se klade do 3. tisíciletí, někdy však do 4. nebo 5. tisíciletí a ojedinelé do ještě starší doby);

2) sociálněekonomická organizace Indoevropanů bezprostředně před rozpadem jejich komunity (zřejmě pastevcí, podle některých badatelů již zemědělců);

3) sekvence oddělování indoevropských jazyků (větví) a směry i chronologie dalších migrací. Tyto migrace je třeba chápat jako etapovitě, trvající často velmi dlouhá údobí a provázené nejen vývojem indoevropských jazyků, ale i vývojem společenské struktury a kultury jejich nositelů a kontakty s jazyky dalších rodin, atd.

Od počátků rozvoje indoeuropeistiky je jedním ze závažných, ale zároveň nesmírně obtížných témat rekonstrukce staré mytologie Indoevropanů, již je věnována i Puhvelova monografie.

Souborných prací k tomuto tématu je poměrně málo, o to více materiálu je ve stovkách většinou podrobných studií, které se, často v polemikách trvajících mnoho desetiletí, snaží dobrat řešení jednotlivých detailů, které tvoří posléze části mozaiky, jež nám má představit duchovní svět našich prapředků. Tato mozaika, která odráží mytologii Indoevropanů z doby, kdy žili ve společné pravlasti, a kdy neexistují žádné autentické písemné záznamy, vychází opět z rekonstrukce na základě reminiscencí starých mytologických představ dochovaných v pozdějších textech konkrétních indoevropských jazyků.

Je zřejmé, že stejně jako kompletní rekonstrukce prajazyka, tak také úplná rekonstrukce indoevropské mytologie nebude nikdy možná. Nicméně náš obraz staré mytologie Indoevropanů je dnes až překvapivě zřetelný a v mnohém velice detailní. Na druhé straně je řada problémů diskutovaných a otevřených. Proto jsme vybrali některá indoíránská místa Puhvelovy práce, k nimž připojujeme velmi stručný komentář. Tyto poznámky mají především poukázat na šíři a složitost rekonstrukce indoevropské mytologie, kde často na výkladu několika málo slov závisí různá interpretace celých mýtů nebo rituálů, kde celek je neúplnou mozaikou složenou z mnoha zlomků dochovaných v různých textech.

1. [ke straně 40]

Termín *dřívější dobové chetitsky karuilijaš šiuněš* (= DINGIR.MEŠ-*iš*), jinde jen *karuileš šiuněš*, odpovídá formálně i obsahově řeckému *proteroi theoi* doloženému u Hésioda (srv. Hésiod: *Theogony*, [ed. & comm.] M. L. West, Oxford 1966, str. 301). K některým interpretacím srv. J.-P. Vernant, „Mètis et les mythes de souveraineté“, in: *Revue d'histoire des religions* 180, 1971, str. 39.

2. [ke straně 53]

Etymologické vztahy latinského *iūs*, védského *jōš* a staroíránského *jaož* nejsou v podobě, jak ji uvádí J. Puhvel, prokazatelné. Především védské *jōš* se vyskytuje pouze v ustáleném spojení *šam jōš* 'štěstí (a) zdraví (zdar)' (srv. *RV* 1.93.7 nebo *RV* 1.106.5) nebo *šam ča jōš ča* 'štěstí a zdraví (zdar)' (srv. *RV* 1.114.2 apod.). Formálně zcela identické je avestské *jaoš* 'zdraví' (*Jasna* 46.18) nebo složené *jaož-dá-* 'ten, jenž má (životní) sílu'. Védský i avestský

tvar jsou původně genitivy singuláru (starým indoíránským genitivem, z něhož se vyvinuly, byl *Hjauš*) substantiva, které se dochovalo jak ve véděch (*ájū*), tak v avestském jazyce (*ájū*), obojí s významem 'život, životní síla' (srv. např. K. Hoffmann & B. Forssman, *Avestische Laut- und Formenlehre*, Innsbruck 1996, str. 133). Védské *jōš* a avestské *jaož(dá)* jsou tedy substantivizované eliptické genitivy s původním přibližným významem '(stav/ve stavu) životní síly'. Protože latinské *iūs* je tvořeno zcela jinak, k těmto slovům etymologicky nepatří.

3. [ke straně 53]

Sémantika staroperského *naiba* je jiná, než uvádí Jaan Puhvel. Ve staroperském korpusu je *naiba* doložené 9krát, z toho sedm výskytů jako objekt (nebo adverbium) slovesa *kar-* 'dělat, činit, stavět' se zcela konkrétním významem: 'postavit dobrou/pěknou [stavbu]' (srv. Xerxes, Persepolis, nápis *a* 13 a 16; Xerxes, nápis u jezera Van 20 apod.), 'dobře/pěkně postavit' (Xerxes, Persepolis *g* 4), 'dobře učinit' (Xerxes, Persepolis, *b* 43). Dvakrát je *naiba* bez tohoto slovesa s významem jednak zřejmě 'dobro' (Dareios, Súsý *p* 2 násl.), jednak 'krásná [země]' (Dareios, Persepolis *d* 8). Mohlo jít původně o složeninu z preverbia *ni-* [odkud však stupňovaný tvar *nai-*?] a derivace od kořene ide. **b^heb₂-* 'zářit' (tedy sémantický vývoj 'zářící' → 'krásný' → 'dobrý'). Tento kořen je např. v homérském *fae* 'zářil' nebo staroirském *bán* 'bílý, zářící' apod.

4. [ke straně 55]

Označení Churritů za *místní etnikum* je tvrzení značně relativní. Z mezopotamských textů a dalších materiálů jednoznačně vyplývá, že Churrité nejsou původními obyvateli oblasti, v níž je máme historicky doloženy. První churritská jména a apelativa se objevují v asyrských textech (od zhruba 2400 př.n.l.): např. akkadská bílá mramorová tabulka z Nippuru (BE I 11), kde jsou zmiňováni Churrité *Tupin* a *Šechrinbri* a churritské názvy několika látek; nebo o málo mladší královský nápis zmiňující vládce *Arišena* (*Altašena*), krále Urkiše a Navaru a další. V sumerských textech se o nich hovoří zřejmě jako o Subirejcích (sumerský král Šulgi se chlubí, že hovořil několika jazyky, vedle např. elamštiny se měl domluvit také *eme subir^{ki}-a* 'jazykem subirským' [= nějakým churrit-

ským dialektem]). Lokalizace území, odkud přicházejí, je sporná. Podle jazykové příbuznosti s později doloženými Urartejci, lze snad soudit na oblasti (východního) Kavkazu. V první polovině 2. tisíciletí př.n.l. vytvářejí Churrité v severní Sýrii a severní Mezopotámii mocný stát Mitanni. Množství churritských textů bylo nalezeno především v chetitském hlavním městě Chattuša (Boghazkale), naposled rozsáhlá chetitskochurritská bilingva (E. Neu, *Das hurritische Epos der Freilassung I. Untersuchungen zu einem hurritisch-hethitischen Textensemble aus Hattuša*, Wiesbaden 1996). Kulturní kontakty Chetitů a Churritů byly velmi úzké (např. churritskou mythologií známe prakticky výhradně z chetitských textů), rovněž churritské etnikum bylo výrazně v chetitské říši zastoupeno.

5. [ke straně 55]

Pro tvrzení, že *churritský živel... [byl] patrně překryt vládnoucí aristokracií chovatelů koní, která mluvila v podstatě staroindicky* nejsou žádné přesvědčivé doklady. Jde o starší, dnes obecně nepřijímanou interpretaci skromného a velmi sporného jazykového materiálu, který se postupně analyzuje více než sto let. Tvoří ho pouze jedenkrát (ve dvou exemplářích akkadsky psané smlouvy mezi chetitským vládcem Šuppiliumou a jeho mitanským vazalem) doložená jména čtyř bohů nepochybně indo(íránského) původu: DINGIR^{MEŠ} *Mi-it-ra-aš-ši-il* DINGIR^{MEŠ} *Ú-ru-wa-na-aš-ši-el* (= védský božský pár *Mitra* a *Varu-a*); ¹⁰*In-dar* (védský Indra); DINGIR^{MEŠ} *Na-ša-at-ti-ja-an-na* (Božští bliženci *Násatjové*). Tato jména jsou ovšem již částečně churritizována (churritské morfy *-ššil* a *-anna*) a jsou uváděna prakticky na samém konci smlouvy mezi výčtem bohů, kteří mají garantovat dodržení smlouvy (na nevýznamném 105—108 místě seznamu churritských a chetitských božstev, srv. *Keilschripte aus Bogazköi* I 1, rev. 55 a násl.). Nikde nejsou např. doklady jejich kultu v mitanské říši apod. Další část tohoto materiálu tvoří něco přes deset apelativ v textech z oblasti Sýrie a Malé Asie. Nejzřetelnější jsou různé odborné termíny v chetitsky psané příručce o výcviku koní, jejímž autorem je Mitannec Kikkuli (srv. obecně k hippologickému výkladu těchto textů F. Starke, *Ausbildung und Training von Streitwagenpferden, Eine hippologisch orientierte Interpretation des Kikkuli-Textes*, Wiesbaden 1995). Jejich součástí jsou číslovky *a-i-ka*

(tj. *aika- srv. ind. éka- 'jedna'), ti-e-ra^a (srv. ind. trí- 'tři'), pa-an-za^a (srv. ind. páñča- 'pět'), ša-at-ta^a (srv. ind. sap-tá- 'sedm' a na-a^a (srv. ind. navá- 'devět'). Druhý komponent těchto výrazů (*var-tanna-) je churritizovaná forma od nějakého tvaru indo(iránského) kořene var- 'otáčet'. Rovněž jména některých panovníků mitannské dynastie jsou indoiránského původu (nikoliv však jméno zakladatele dynastie!): zejména Šuttarna, Artatama, Artáššumara, Tušratta, Šattivaza (jiné možné interpretace zápisu tohoto jména jsou Kurtivaza nebo Mattivaza). Jejich manželky nebo dcery, případně další příbuzní mají však výhradně jména churritská (dcera Šuttarny II. Giluchepa, Tušrattova dcera Taduuchepa apod.). Tato árvjovská jména jsou, zdá se, pouze trůnními jmény, jejichž nositelé byli původu churritského (je např. bezpečně doloženo, že Mattivaza před nástupem na trůn se jmenoval Kili Teššub, což je jednoznačně jméno churritské). Analogickou situaci můžeme zaznamenat (časově jde zčásti o synchronní rovinu) u Chetitů: jeden ze synů Šuppiluliumy I. (nejméně dvě z jeho manželky byly Churritkami — Dudu chepa a Chenti) má churritské jméno Šarri kušuch. Když ho jeho otec učinil králem v Kargamiši, přijal chetitské jméno Pijaššili. Jeho nástupci mají rovněž churritská jména: Šachunuruva, Iní tešub apod. Churritské rodné jméno měl rovněž chetitský vládce Muvatalli, Muršiliš III. se před nástupem na trůn jmenoval Urchi tešub (churritské jméno). Kromě trůnních jmen některých mitannských panovníků lze v textech z Nuzi, Alalachu a dalších lokalit identifikovat další anthroponyma (v optimistickém pojetí jde o necelé jedno procento ze všech jmen doložených v těchto textech), jejichž výklad je možný z indo(iránského) jazykového materiálu. Pokud jsou známa další jména členů rodin nositelů těchto jmen (otec, syn apod.), jsou (snad až na jednu výjimku) výhradně domácího (akkadského nebo churritského) původu. Rovněž termín marjannu (označení bojovníckého stavu v mitannské říši) je zřejmě nechurritského původu (srv. indické marja- 'mladík'), ovšem opět s churritským sufiksem -nnu, nicméně o příslušnících tohoto stavu nic bližšího nevíme (např. mají-li churritská nebo jiná jména).

Celý tento sporý materiál nedovoluje rozhodně žádné přehnané závěry, k nimž patří např. tvrzení o přítomnosti Protoindů (nebo Árvjů apod.; viz též str. 36) v severní Mezopotámii nebo

Sýrii nebo o kultu indo(iránských) bohů v této oblasti či o vládnoucí aristokracii v Mitanni, která mluvila v podstatě staroindické apod. Jazykový materiál, o kterém se diskutuje, je doložen v jedné, z části chronologicky úzké vrstvě textů (především vlastní jména mimo okruh dynastických trůnních jmen), jména i další apelativa jsou již churritizována a nejsou doložena ve starších vrstvách churritštiny. Protože je zřejmé, že migrace Churritů (jistě nešlo o jeden kmen, ale o více dialekticky velmi blízkých ethnik) na Blízký východ probíhala v několika vlnách (nejméně od poloviny třetího do první poloviny 2. tisíciletí), zdá se, že tento materiál je pozůstatkem kontaktů některého churritského kmene (kmenů) mladší migrační vlny s Árji (možná již s indickými Árji, srv. ale např. psaní číslovky a-i-ka, které odpovídá nikoliv indickému éka- 'jedna', ale staršímu *aika-), k nimž došlo během migrace ještě před příchodem této churritské vlny do Mezopotámie resp. indických Árvjů do Indie, tedy daleko mimo oblast, v níž máme tyto jazykové relikty posléze doloženy.

Podrobný rozbor jazykového materiálu má A. Kammenhuberová, *Die Arier im Vorderen Orient*, Heidelberg 1968. Kompletní bibliografii prací do roku 1966 přináší M. Mayrhofer, *Die Indo-Arier im Alten Vorderasien*, Wiesbaden 1966. Další studie lze nalézt např. v bibliografii *Indogermanische Chronik* (vycházela jako příloha časopisu *Die Sprache*, předposlední číslo v roce 1994 jako samostatný suplement k ročníku 36, poslední díl je v tisku).

6. [ke straně 63]

Dvandvová (sanskrtské *dvandva* = 'pár') kompozita se skládají ze dvou nebo více členů, tvořících jedno slovo: celý útvar má ve vědech jen jeden přízvuk; pád a číslo jsou většinou vyjádřeny jen u posledního z členů. Kompozitum stojí převážně v duálu někdy v plurálu (řídce jsou jiné případy). Tato kompozita mají převážně význam kopulativní (*mitrávarunau* 'Mitra a Varuna' nebo *bráhma-nakšatrijavitšúdráh* 'bráhmani, kšatrijové, vaišjové a šúdrové'), řídce i význam disjunktivní nebo distributivní. Při jejich přepisování v této publikaci volíme spojení jednotlivých členů pomlčkou a spojkou *a*: např. *Mitra-a-Varuna* (tj. ve védském originále dvandvové kompozitum) na rozdíl o nekompozitních (volných) spojení, která jsou autorem užívána, např. Kršna-Višnu, Rudra-Šiva apod.

7. [ke straně 66]

Tvrzení, že původně bylo jméno *Varuna* pouhým přídomek jména *asura* 'pán', tedy 'Pán Omezení' (podobně jako měl jeho iránský protějšek *Abura* přízvisko *Mazda* 'Pán Moudrost'), avšak ve védské Indii došlo k probození: *Varuna* se stalo jménem a *asura* jeho častým přídomek není zcela přesné, protože *asura* není původně jméno, ale apelativum, jehož původ sahá do indoiránské doby. Jde o označení skupiny bohů (v *Avestě* *aburové*, v Indii *asurové*). Původně byli ahurové starším(?) ze dvou pokolení bohů (ahurové kontra **daivové*). Tento protiklad se posléze vyhrotil a vedl k různému vývoji. V Íránu byli **daivové* (daévové) démonizováni a ahurové zůstaly skupinou bohů. Ve staré Indii šlo o opačný proces (dévové proti démonům *asurům*). Zdá se, že tento vývoj zčásti odráží etnické a ideologické rozpory mezi usedlými a kočovnými kmeny *Árjů*. V gáthách je *abura* ojediněle apelativem pro označení božstev z okruhu *Mazdova* (*Jasna* 30.9 a *Jasna* 31.4); posléze se toto slovo stává fixním komponentem *Mazdova* jména (*Ahura Mazda*). Kromě toho se *abura* v *Avestě* příležitostně užívá jako titul u jména dalších bohů (např. *Mithry* nebo *Apam Napáta*). Védský *Varuna* je sice ojediněle oslovován jako *asura* (ve *RV* 1.24.14, 2.28.7 se střídá oslovení *Varuna* a *asura* v širším, paralelním nebo analogickém kontextu), spojení **asura-varuna-* však není doloženo. Přitom neexistuje žádné iránské **varuna* a původní (indoiránské) vlastnosti tohoto boha jsou v Íránu (*Avesta*) již zřejmě jen částečně zakomponovány do jiných postav. Styčným bodem může být nějaká původní společná ahurovská (asurovská) indoiránská postava pantheonu, srv. *avestské mithra abura* (*Jašt* 10.113, *Jašt* 10.145 atd.) a *védské mitrá-varuná* (*RV* 1.2.9, 1.23.5 atd.). Etymologický výklad *Varunova* jména je stále sporný a výklady, které *Puhvel* nabízí (od kořene *var-* 'uzavřít, znemožnit pohyb, omezit', odtud *Pán* [= *asura*] *Omezení*, jinde jako *doslova 'omezení, vězení', a tedy aktivně 'tarasitel, věznitel'*), nejsou všeobecně přijímané. Přehled literatury má *M. Mayrhofer, Etymologisches Wörterbuch des Altindoarischen*, sv. II, Heidelberg 1995, str. 515 násl. (*varuna-*) a str. 512 násl. (kořen *var-*).

8. [ke straně 67]

Védské *vrtra-* 'odpor, obrana' je personifikováno jako jméno démona, jehož zabil *Indra*. Proto získal epiteton *vrtra-ban-* 'ten,

jenž zabil *Vrtru'*, další srovnání však ukazuje, že původní význam byl obecnější 'ten, kdo potlačil (zničil) odpor'. V *Avestě* máme doložené jak odpovídající apelativum (srv. *Jasna* 44.16), tak epiteton *verethragan* a jeho personifikaci — boha *Verethragnu* (avestsky 'ten, jenž ničil odpor'). Naproti tomu v Indii není toto epiteton personifikováno jako samostatné božstvo. Epiteton 'potlačující odpor' se přitom ani v Indii ani v Íránu neomezuje na jednu mytologickou postavu. Vedle *Indry* je to i *Sóma* (*RV* 1.91.5: *tvam sóma... ráždžótá vrtrahá* „Ty, Sómo... [jsi] král a ten, jenž potlačil odpor“) nebo *Agni* (*RV* 10.69.12: *ajam agnir vadhrjašvasja vrtrahá...* „Toto (je) *Vadhrjašvasjův* *Agni*, ten jenž potlačil odpor...“), kteří mají toto epiteton, v Íránu je to *Haoma*, *Sraoša* nebo rek *Thraétaona* či dokonce *Ahura Mazda*. Jak ukazuje prakticky konstantní epiteton iránského *Verethragny* (*ahuradáta* 'stvořený ahury'), jde o předzarathuštrovskou jistě indoiránskou představu (mytologizace původních kmenových konfliktů?).

9. [ke straně 86]

Problém původní identifikace rostliny, z níž byl získáván nápoj s omamnými účinky nemůže řešit rozbor pouze indických pramenů, jak to činí např. *R. Gordon Wasson* (*sóma* = muchomůrka červená). *Sóma* má jednoznačnou paralelu v Íránu (opojný nápoj *haoma*), který byl zde, stejně jako u indických *Árjů*, deifikován (indický *Sóma* a iránský *Haoma*). **Sauma* (iránský *haoma* a indický *sóma*) je původně nepochybně záležitostí indoiránskou a dobrat se identifikace této rostliny, která byla relevantní pro dobu indoiránskou, znamená vycházet zejména z podkladů iránských, které jsou geograficky bližší někdejší pravlasti Indoíránců. *Sám Wasson* uvádí, že iránský materiál identifikaci *haomu* s muchomůrkou červenou vylučuje (srv. *Soma, Divine mushroom of immortality*, New York 1968, str. 20 násl.). Pro Indoíránce (= předky jak iránských tak indických *Árjů*) byl **sauma-* nějakým druhem chvojníku (*Ephedra*), poskytujícím *efedrin*; dodnes jsou termíny vycházející z tohoto základu rozšířeny v iránských jazycích: *mundžánské yūmana*, *afghánské (w)umān*, *vachánské (y)imuk* (vše z < **baumā(na)*, resp. **baumā(ka)*, a další doklady (srv. *I. M. Steblin-Kamenskij, „Flora iranskoy prarodiny“*, in: *Etimologija* 1972, Moskva 1974, str. 138 násl.). Další podrobnosti

např. D. Stophlet Flattery & M. Schwartz, *Haoma and Harmaline*, University of California Press 1989. Užívání haomu ke kultovním účelům bylo velmi rozšířeno mezi íránskými kmeny: např. ve staroperských nápisech je zmiňován saský (= skythský) kmen *saká haumavargá* 'Sakové, kteří připravují haomu' a lze uvést i další argumenty. Závěry, k nimž se dospělo rozбором textů, potvrzuje i archeologie. V Margiáně (= součást někdejší pravlasti Indoíránců) na lokalitě Togolok byl objeven chrámový komplex z přelomu 2. a 1. tisíciletí př.n.l. Paleobotanický rozbor zbytků organických látek v nalezených nádobách odhalil mikroskopické pozůstatky větviček chvojníku (srv. V. Sarianidi, „Jugo-zapadnaja Azija: migracii, Ar'ji i Zoroastriicy“, in: *Mežunarodnaja asocijacija po izučeniju kul'tur Central'noj Azii, Informacionnyj bjullten'* 13, 1987, str. 58). To přirozeně nevylučuje pozdější přenos tohoto termínu na jiné rostliny.

10. [ke straně 115]

Tvrzení, že v *Rgvédu* se *Sítá* objevuje jako deifikovaná Brázda není přesné. Apelativum *sítá* ('brázda') se vyskytuje ve *Rgvédu* dvakrát v jednom verši (4.57 verš 6 a 7), který se obrací k různým, jen částečně konkrétně jmenovaným božstvům, která mají zaručit plodnost polí (srv. verš 5, kde jsou uváděni Šura a Síra, připravující v nebi vlhkost, kterou oplodňují zemi; v obecné poloze je naproti tomu blíže neidentifikovaný pán pole [*kšetrasja patib*] apod.). Brázda je zde zřejmě především apelativum (verš 7: *indrab sítám ni grhnātu* „Indra brázdu nechť založí!“; srv. nepřímý odkaz ve verši 4: *šunam kršatu lāngalam* „Pro blaho pluh [brázdu] nechť vyorá!“), na jistou (začínající) deifikaci může snad odkazovat jen šestý verš: *arváči subbage bhava síté vandámabe tvá* „Bud' nakloněna, blahodárná brázdo, tebe uctíváme!“). Třetí a poslední kontext, v němž je *sítá* v *Rgvédu* uváděna svědčí opět pro apelativní význam: ve *RV* 1.140.4 je jedním z epitet Agniho koní 'ti, jež táhnou černé brázdy' (*kršna-sítá*-).

11. [ke straně 117]

Dnes se většinou soudí, že staroperské písmo není přizpůsobenou verzí (mezopotamského) klínopisu, ale že bylo uměle vytvořeno, zřejmě v době Dáreia I. Podnětem byl záměr vytesat

k reliéfu na skále v Bísutínu staroperskou verzí nápisu, která byla (bez ohledu na úvahy o genezi staroperského písma) doplněna až po elamském a babylónském textu. Důvodů pro toto účelové sestavení písma pro staroperskou verzí je několik: nelze prokázat žádné genetické vztahy mezi staroperskými grafémy a klínovým písmem (jedinou výjimkou je grafém *l(a)*, který byl převzat a vyskytuje se ve staroperském korpusu celkem 4 krát jen ve slovech cizího původu). Navíc jsou zde podstatné rozdíly ve struktuře obou systémů. Pro umělé vytvoření staroperského písma svědčí i jeho vnitřní princip a tento názor podporuje i výklad § 70 bísutúnského nápisu. Ojedinelé staroperské texty, které se hlásí do doby před vládou Dáreia I., se považují buď za zhotovené dodatečně (nápis Ariaramnése z Hamadánu a nápis Arsamése ze stejné lokality), připisují se jiným králům (krátký nápis Kýrův *b* z Murghábu se připisuje až Dáreiovi) nebo se staroperský text považuje za dodatečně připojený (dva krátké nápisy Kýra z Murghábu) apod. Protože všechny zmíněné Kýrové nápisy jsou velice krátké, uvažuje se někdy, že rudimenty staroperského písma byly vytvořeny již za Kýrové vlády, ale za Dáreia I. byl jeho grafémický inventář podstatně rozšířen. Nicméně tyto úvahy nemění nic na faktu, že staroperské písmo nelze geneticky z mezopotamského klínopisu vyvozovat.

12. [ke straně 118]

Etymologie jména Zarathuštra je stále sporná. Výklad Jaana Puhvela jako 'poháněč velblouda' (doslova 'řídít velblouda'...) nebo jako 'starý velbloud' (lépe ovšem 'ten, jenž má staré velbloudy') vychází především z interpretace H. W. Baileyho (*Transactions of Philological Society* 1953, str. 34 násl.), který na počátku (druhá část jména je nesporná a vychází z íránského *uštra*- 'velbloud') předpokládá nějaký tvar od íránského kořene **zar*- 'kráčet, pohybovat se'. Na druhé straně Puhvel nevylučuje ani názory, které v první části prorokova jména hledají reflex západoíránského **zara*- 'starý', srv. novoperské *zar* (další podrobnosti a literaturu má např. B. Schlerath, in: *Orientalistische Literaturzeitung* 74, 1979, sloupec 382—383). Ovšem ani starší názory, které počáteční *zarath*^o vykládají podle avestského *zairi*-, *zairita*- 'žlutý, plavý' (srv. védské *harit*- '(zlato)žlutý' (také epiteton koně, srv. *RV*

1.115.3: *ašvá haritab súrjasja* 'plavé Súrjovy kobyly' a jinde), nejsou zcela opuštěny (Zarathuštra = 'ten, jenž má plavé velbloudy'). Základním problémem všech etymologických interpretací je především hláska *th* (reprezentuje avestskou neznělou spirantu, původní indoíránskou neznělou aspirátu) mezi oběma částmi jména (její existenci potvrzuje např. středoperské *Zardrvišt*), která by měla být v tomto případě spíše nespírovaná (neaspirovaná), tedy **zarat-uštra* (přehledně srv. např. M. Mayrhofer, *Zum Namengut des Avesta*, Wien 1977, str. 45 a násl.). Navíc není jednoznačný názor, proč v řecké podobě prorokova jména, která jistě vychází z íránských zdrojů, toto *t* chybí (řecký Zoroaster).

13. [ke straně 118]

S Puhvelovým názorem, že sásánovský archetyp *Avesty* byl rukopisem *plným chyb a s ohavnými bláskoslovnými pravidly aramejského původu* lze souhlasit jen částečně. Je nepochybné, že archetyp fixoval jazyk, který se užíval dlouhá staletí jen v kultu a v době zápisu již po staletí nesloužil žádné běžné komunikaci. Proto přináší interpretace tohoto zápisu určité potíže. Přesto hláskové písmo, které bylo pro jeho zapsání vytvořeno, je neobyčejně foneticky exaktní a až překvapivě detailně zachovává starou do té doby jen ústní liturgickou tradici. Tyto skutečnosti přesvědčivě prokázal v řadě studií K. Hoffmann (srv. zejména studii „Zum Zeicheninventar der Avesta-Schrift“, in: *Aufsätze zur Indoiranistik*, Bd. I, Wiesbaden 1975, str. 318 a násl., dále společnou monografii s J. Nartenovou, *Der Sasanidische Archetypus*, Wiesbaden 1989, zejm. str. 88 násl. a naposled K. Hoffmann & B. Forssman, *Avestische Laut- und Flexionslehre*, Innsbruck 1996, str. 39 a násl.).

14. [ke straně 120]

Dualistická opozice nejstaršího mazdaismu je sice vyjádřena především pojmy 'pravdivost' a 'klamství', které však nelze zjednodušeně zúžit na problém konfliktu dobra a zla. Ústřední postavou mazdaistického pantheonu je Ahura Mazda (*Pán Moudrost*), původně prastaré íránské božstvo, jehož původ sahá až do indoíránské období. Tehdy byl nepochybně pouze jedním z *aburů*, skupiny bohů, kteří byli zpočátku starším (?) ze dvou pokolení

bohů (srv. výše). Obraz Ahura Mazdy dochovaný v *Avestě* je komponován na základě různých chronologických vrstev představ a jeho postava prochází postupně určitými transformacemi. Rysy někdejšího starého boha nebes jsou patrné jen ojedinele. Ahura Mazda je bohem světla, ale též ochránce (stád). V nejstarším mazdaismu brzy nabývá jeho postava silný odstín náboženského symbolismu, podtrhuje se duchovní složka jeho obrazu, činů i jeho uctívání. Přestože je chápán jako konkrétní postava, je Ahura Mazda prost materiálních nebo antropomorfních rysů, a jeho vůle a myšlenky se realizují především prostřednictvím Ameša Spentů (*Nesmrtelní Blahodární*), srv. *Jasna* 33.10–12, 34.15 a jinde. Záhy je však jeho obraz zčásti nově stylizován. V *Jasně haptanháiti* je identifikován s nejvyšším světlem, sluncem. V mladší *Avestě* je největším z bohů (*Jasna* 16.1), tvůrcem země (*Vidévdát* 19.35), rostlin a vod (*Jasna* 17.12) i dráhy po níž kráčí slunce, měsíc a hvězdy (*Vidévdát* 21.5.9 a 13; srv. v gáthách *Jasna* 44.3). Rozvíjí se mýtus o budoucím konečném vítězství Ahura Mazdy a jeho stoupenců nad zlem. Ameša Spentové jsou chápáni jako jeho synové a dcery, atd. (*Jašt* 13.82–83). V dalším vývoji mazdaismu tento proces transformací do jisté míry dále pokračuje. Mění se zčásti charakter Ahura Mazdova projevu a jeho postava nabývá nových materiálnějších, ale zároveň i magičtějších rysů. Nejdůležitější z Ameša Spentů je Aša ('pravdivost'), původně pojem indoíránské kosmologie a mytologie (srv. ve staré Indii *ṛta*). V *Avestě* jde jak o abstraktní pojem, tak o jeho personifikaci (takto již v gáthách, srv. *Jasna* 28.5, 29.2, 32.9, atd.). Ztělesňuje pravdivost chápánou nikoliv jako soulad mezi slovem a činem (skutečností), ale jako abstraktní podstatu ideálního řádu ve světě, v občině i v rodině. Vyznání mazdaistické víry je ztotožňováno s vyznáním k Aše, proto je stoupenec mazdaismu nazýván 'stoupenecem Aše' (avestsky *ašavan*). Již v gáthách (*Jasna* 28.8) a v *Jasně haptanháiti* (*Jasna* 35.5, atd.) má příležitostně epiteton *Aša vahišta*, tj. 'nejlepší Aša', které se později stává součástí jejího jména (středoperská *Artvahišt* nebo *Ardvahišt*).

Etickým a morálním protikladem *pravdivosti* (Aša) je v mazdaistickém dualistickém systému *Drudž* ('klamství'). Také tato představa vychází z indoíránské období (srovnej vědské *druh*, klam, nepřátelská síla, kterou poráží bůh Indra). Ve starší *Avestě* je

tento pojem aktivován pro souborné označení slov, myšlenek a činů odpůrců mazdaismu (srv. *Jasna* 49.3, 44.13). Ti jsou nazýváni 'stoupenci klamství' (*dregvant*) a *drudž* je protipólem pojmu Aša (*Jasna* 44.12, atd.). V mladší *Avestě* byla tato představa zčásti postupně hypostazována a *Drudž* zde reprezentuje též personifikovanou sílu, která je sumou nesváru, nepokoje, lakoty, vzpoury, klamně řeči, atd. (*Jašt* 10.86, 60.5, atd.). Aby se nezmocnila celého světa, musí Zarathuštra (srv. *Jašt* 1.28) a fravaši stoupců pravdivosti proti ní vystupovat. Tak se postupně vyvíjí představa *Drudže* jako démona zla a ve středoperských textech vystupuje tato postava, symbolizující vše klamně a lživě, v řadě příběhů a mýtů.

15. [ke straně 140]

Íránské *fravaši* nelze zjednodušit pouze na *jakéhosi génia nebo daimóna* či 'anděla strážného' apod. Komplikovaný termín *fravaši*, který do sebe vstřebává několik různých vrstev kultovních představ, pochází z indoíránského **fra varti* a avestský původní význam je 'pevná/rozhodná volba'. Jde o starou představu, kdysi označující akt výběru v boji mezi dobrými a zlými silami; rozhodnutí bojovníka sloužit na straně svého vládce. V mazdaismu byla tato idea v náboženském smyslu přetvořena, zčásti personifikována a obsahově byla provázána s kultem předků. V *Avestě* jsou *fravaši* duchovní nesmrtelná podstata bytostí, jež stojí na straně Ahura Mazdy, chápána jako osobní ochranná síla, provázející duši i po smrti. Vytváří se pojetí, podle něhož mají *fravaši* všichni stoupenci pravdivosti (Aša), a to dřívější, současní i budoucí; učitelé víry (*Jasna* 26.8 násl.) i *saošjantové*, Zarathuštra (*Jasna* 71.2, atd.), a nakonec i Ahura Mazda (*Jašt* 13.80; *Jasna* 23.2, atd.), Ameša Spentové (*Jasna* 23.2) a 'duchovní' jazatové (*Jasna* 23.2). Vyvíjí se představa, že *fravaši* reprezentují především duše zemřelých (zde se do celé koncepce promítá starý kult předků). Nikde se výslovně nehovoří, mají-li *fravaši* i stoupenci klamství (*Drudž*). Zdá se však, že to můžeme předpokládat. Důvodem toho, proč se k tomu texty nevyjadřují, byla asi skutečnost, že to bylo pro celou koncepci nepodstatné. Složitý je rovněž vztah *fravaši* k obsahově blízkým pojmům jako je duše (*urvan*) a *Daéna* (srv. dále). Kromě toho jsou *fravaši* v mazdaismu též anonymní kolektivní skupina.

Objevují se jako vojsko nadpřirozených bytostí, jež pomáhá na bitevním poli vítězit (*Jašt* 13.18 násl.; 23, atd.). Zde jde o odraz někdejšího kultu hrdinů. Poprvé zmiňuje *fravaši* *Jasna haptanbáiti* (*Jasna* 37.4). V mladší *Avestě* je jim věnován zejm. obsáhlý 13. *jašt*, zvaný *Fravardín jašt*. Vedle invokací atd. je zde též (verše 96—142) výčet mythologických osobností a mužů i žen mazdaistické obce, jejichž *fravaši* jsou hodna uctívání.

16. [ke straně 140]

Výraz *Daéna* nebyl (ani původně) totožný s védským *dhéna*. Proti příbuznosti obou slov hovoří již ta skutečnost, že avestské *daéna* je trojslabičné (**daiHana-*), zatímco védské *dhéna* je jen dvojslabičné. Rovněž sémantika obou výrazů není společná. Védské *dhéna* označuje původně 'proud (mléka, řeči apod.)', srv. např. *RV* 1.2.3, 1.55.4, 1.141.1, 3.1.9, 3.34.3, 4.58.6, 5.58.6, atd. Avestská *daéna* znamená přibližně '(náboženské) nazírání, víra' a patří k významným pojmům mazdaismu. Již v *gáthách* a poté v mladší *Avestě* je *daéna* individuální náboženské nazírání nebo smýšlení, etická suma veškerého jednání člověka, jeho myšlenek, slov a činů (s důrazem na rituální činy). Velmi záhy je tato představa personifikována a *Daéna* je uváděna mezi božskými bytostmi, často jako kolektivní představa *Daéna mazdajasnīš*, tj. 'Daéna uctíváčů Mazdy', tedy mazdaistické náboženství (středopersky *dén i mazdésnán*). Jako taková je *Daéna* v *Avestě* sestrou Aši, Sraoši, Rašnu a Mithry, dcerou Ahura Mazdy a Ármaiti (*Jašt* 17.16). V individuální formě (ovšem mezi oběma formami je v řadě aspektů úzký vztah) je *Daéna* významnou součástí mazdaistických eschatologických představ. Jako ženská bytost kráčí vlastní *Daéna* zemřelého tři dny po jeho smrti vstříc jeho duši, aby ji převedla přes most Činvat. Byla-li víra zemřelého (v širším smyslu etická bilance jeho života) správná, bude mít *Daéna* podobu krásné zářící a vznešené dívky, v opačném případě ošklivé čarodějnice (*Hadócht nask*). V tomto pojetí je *Daéna* vlastně součástí individuální duše člověka, s níž se po jeho smrti spojuje a identifikuje se tak s částí sebe sama. Tyto koncepce zřejmě zčásti vycházejí z indoíránských představ, které však jsou v rámci mazdaismu zcela nově rozvinuty a modifikovány. K dalším podrobnostem srv. F. T. Lankarany, *Daéna im Avesta, eine semantische*

Untersuchung, Reinbeck 1985, zejm. na str. 22 a násl., a k morfolonii např. J. E. Rasmussen, *Studien zur Morphophonemik der indogermanischen Ursprache*, Innsbruck 1989, str. 35, pozn. 18.

17. [ke straně 148]

Kávja není inherentní součástí *Ušanasova* jména, ale patronymikem nebo epitetem. Takto již ve *Rgvédu* (1.83.5 *ušaná kávjab*, 4.26.1 *kavir ušaná* apod.) proti *RV* 1.51.10 (*ušaná*) a jinde, stejně je tomu v *Mahábháratě*: samotné *ušaná* např. v 1.71.53, 1.94.33, 3.149.29, 3.239.20 proti 1.77.15 (*ušaná kávjó*), 6.32.77 (*ušaná kavih*) apod.

18. [ke straně 188]

Rozdíl mezi těmito čtyřmi druhy sňatku je tento (srv. *Manusmrti* 3.21 a násl.):

1. Sňatek *bráhma*: ženich je pozván otcem nevěsty, který mu jí s poctami předá.
2. Sňatek *daiva*: bráhman, vykonávající obět, dostává od otce jeho dceru za ženu během oběti.
3. Sňatek *árša*: ženich dává za nevěstu jeden či dva páry býků a krav.
4. Sňatek *prádžápatja*: svatebním obřadem je požehnání, které vysloví otec nevěsty a snoubenci ho musí opakovat.

Nebylo přirozeně možné rozebírat více, než několik málo míst knihy (důraz je kladen na problematiku íránskou a indickou). Komplexní výklad problémů zůstává úkolem a výsostným autorským právem a není smyslem komentářů se tohoto úkolu a práva zmocňovat. Snad ale nebude pro čtenáře trochu jiný pohled na některé vybrané problémy nezajímavý. Pokud ho podnítkem k dalšímu studiu mythologie a s tím spojenými jazykovědnými otázkami, je účel těchto poznámek vrchovatě naplněn.

Praha, únor 1997

Petr Vavroušek

BIBLIOGRAFIE

1. Studium mýtů

- Brosses, Charles de: *Traité de la formation mécanique des langues*, Paris 1765.
- Campbell, Joseph: *The Hero with a Thousand Faces*, Bollingen Series, New York 1949.
- Cassirer, Ernst: *Philosophie der symbolischen Formen. Wesen und Wirkung des Symbolbegriffs*, 1923—29; *Filosofie symbolických forem I: Jazyk; II: Mytické myšlení; III: Fenomenologie poznání*, přel. Karel Berka, OIKOYMENH, Praha 1996—1997.
- Cox, George W.: *An Introduction to the Science of Comparative Mythology and Folklore*, London 1881.
- Dieterich, Albrecht: *Eine Mithrasliturgie*, Teubner, Leipzig 1910.
- Dumézil, Georges: *Les dieux souverains des Indo-Européens*, Coll. Bibliothèque des Sciences humaines, Gallimard, Paris 1986 (první vyd. 1977).
- Dumézil, Georges: *Mythe et épopée*, t. I: *Idéologie des trois fonctions dans les épopées des peuples indo-européens*. Coll. Bibliothèque des Sciences humaines, Gallimard, Paris 1968.
- Dumézil, Georges: *Mythe et épopée*, t. II: *Types épiques indo-européens: un héros, un sorcier, un roi*. Coll. Bibliothèque des Sciences humaines, Gallimard, Paris 1971 (4. vyd. 1986).
- Dumézil, Georges: *Mythe et épopée*, t. III: *Histoires romaines*. Coll. Bibliothèque des Sciences humaines, Gallimard, Paris 1973 (3. vyd. 1981).
- Dupuis, Charles-François: *Origine de tous les cultes ou Religion universelle*, Paris 1791.
- Feldman, Burton & Richardson, Robert D. (ed.): *The Rise of Modern Mythology 1680—1860*, Indiana University Press, Bloomington 1972. (Užitečná sbírka s chybami v komentářích)
- Frazer, James George: *The Golden Bough: A Study in Magic and Religion*, London 1890 (2. vyd., London 1907—15, 12. svazků; zkrácené vydání 1922); *Zlatá ratolest*, přel. E. Herold & V. Heroldová-Štovičková, Odeon, Praha 1977; repr. Mladá fronta, Praha 1994.

- Gubernatis, Angelo de: *Zoological Mythology*, New York/London 1872, 2 svazky.
- Harrison, Jane Ellen: *Themis, A Study of the Social Origins of Greek Religion*, Merlin Press, London 1963, repr. 1977.
- Hermann, Johann Gottfried Jakob: *Über das Wesen und die Behandlung der Mythologie. Ein Brief an Herrn Hofrath Creuzer*, Leipzig 1819.
- Jung, Carl Gustav & Kerényi, Karl: *Einführung in das Wesen der Mythologie*, Zürich 1951 (4. vyd.); *Věda o mytologii*, přel. K. Černá & J. Černý, Nakladatelství Tomáše Janečka, Brno 1995.
- Kuhn, (Franz Felix) Adalbert: *Die Herabkunft des Feuers und des Göttertranks. Ein Beitrag zur vergleichenden Mythologie der Indogermanen*, Ferd. Dümmler's Verlagsbuchhandlung, Berlin 1859.
- Lang, Andrew, *Myth, Ritual, and Religion*, Longmans, Green & Co., London 1887, (2 svazky).
- Lévi-Strauss, Claude: *Mythologiques*:
 1: *Le Cru et le cuit*, Plon, Paris 1958 [*The Raw and the Cooked*, University Chicago Press, Chicago 1969].
 2: *Du miel aux cendres*, Plon, Paris 1967.
 3: *L'Origine des manières des tables*, Plon, Paris 1968 [*The Origin of Table Manners*, (tr.) John Weightman, University Chicago Press, Chicago 1969].
 4: *L'Homme nu*, Plon, Paris 1971 [*The Naked Man*, (tr.) John Weightman, University Chicago Press, Chicago 1981].
- Littleton, C. Scott: *The New Comparative Mythology: An Anthropological Assessment of the Theories of Georges Dumézil*, University of California Press, Berkeley/Los Angeles/London 1973 (3. vyd. 1982).
- Malinowski, Bronislaw: *Myth in Primitive Psychology*, Londo 1926.
- Mannhardt, Johann Wilhelm Emanuel: *Die Korndämonen. Beitrag zur germanischen Sittenkunde*, Berlin 1868.
- Mannhardt, Johann Wilhelm Emanuel: *Wald- und Feldkulte*, Berlin 1875—1877 (2 svazky).
- Müller, Max: *Beiträge zur vergleichenden Mythologie und Ethnologie*, Wilhelm Engelmann, Leipzig 1869.
- Murray, Margaret: *The Divine King in England*, 1954.
- Murray, Margaret: *The God of the Witches*, 1933.

- Murray, Margaret: *The Witch-Cult in Western Europe*, 1921.
- Myth. A Symposium*, (ed.) Thomas A. Sebeok, Indiana University Press, Bloomington 1958.
- Peradotto, John: *Classical Mythology: An Annotated Bibliographical Survey*, American Philological Association Pamphlets, repr. Scholars Press, Chico (Calif.) 1981.
- Pérès, Jean Baptiste: Grand Erratum: The Non-existence of Napoleon Proved; anglický překlad v knize H. R. Evans, *The Napoleon Myth* [Chicago 1905].
- Propp, Vladimir Jakovlevič: *Морфология сказки*, Leningrad 1928, repr. s doslovem E. M. Meletinského, Moskva 1969); *Morfologie pohádky*, (tr.) Marcela Pittermanová & Miroslav Červenka, Ústav pro českou literaturu ČSAV, Praha 1970.
- Puhvel, Jaan: „After Dumézil, What?“, in: *Indo-European Religion After Dumézil*, (ed.) Edgar C. Polomé, JIES Monograph Series 16, Washington (D.C.) 1996, pp. 147—155.
- Raglan, Lord: *The Hero: A Study in Tradition, Myth and Drama*, Methuen & Co., London 1936.
- Rank, Otto: *Der Mythos von der Geburt des Helden*, F. Deuticke, Leipzig/Wien 1909; *The Myth of the Birth of the Hero, A Psychological Interpretation of Mythology*, (tr.) F. Robbins & S. E. Jellife, Robert Brunner, New York 1952, repr. 1957.
- Saussure, Ferdinand de: *Kurs obecné lingvistiky*, přel. Josef Čermák, Odeon, Praha 1989.
- Schelling, Friedrich Wilhelm Joseph von: *Einleitung in die Philosophie der Mythologie*, Cotta, Stuttgart 1856.
- Schelling, Friedrich Wilhelm Joseph von: *Philosophie der Mythologie*, Cotta, Stuttgart 1857.
- Tylor, E. B.: *Primitive Culture*, 1871.
- Vico, Giambattista: *Principi di scienza nuova d'intorno alla comune natura delle nazioni*, 1725 (1774); *Základy nové vědy o společné přirozenosti národů*, přel. Ivan Franc, Filosofická knihovna, Academia, Praha 1991.
- Vries, Jan de: *Forschungsgeschichte der Mythologie*, Freiburg im Br. 1961, (The Study of Religion: A Historical Approach, Harcourt, Brace and World, New York 1967).
- Weston, Jessie Laidlay: *From Ritual to Romance*, Cambridge 1920.

White, Lynn, Jr.: „Christian Myth and Christian History“, in: *Machina ex Deo: Essays in the Dynamism of Western Culture*, MIT Press, Cambridge 1969.

2. Mýty o stvoření na starověkém Blízkém východě

Epos o Gilgamešovi, přel. Lubomír Matouš, Mladá fronta, Praha 1997 (4. vydání).

Kramer, Samuel N. (ed.): *Mythologies of the Ancient World*, Doubleday Anchor, Garden City (N.Y.) 1961; *Mytologie starověku*, přel. Dana Heroldová, Orbis, Praha 1977.

Littleton, C. Scott: „The ‘Kingship in Heaven’ Theme“, in: *Myth and Law among the Indo-Europeans*, (ed.) Jaan Puhvel, University of California Press, Berkeley/Los Angeles 1970, pp. 82—119.

Prosecký, Jiří: „Akkadské mýty“, in: *Mýty staré Mezopotámie, Živá díla minulosti* 83, Odeon, Praha 1977, pp. 151—207, 210—217, 229—232 + pozn. 341—347, 349.

Prosecký, Jiří: „Asýrie a Babylónie“, in: *Prameny života: Obraz člověka a světa ve starých kulturách*, Vyšehrad, Praha 1982, pp. 48—69.

Součková, Jana: „Chetitská říše“, in: *Prameny života: Obraz člověka a světa ve starých kulturách*, Vyšehrad, Praha 1982, in: pp. 70—96.

Součková, Jana: „Chetitské mýty“, in: *Mýty staré Mezopotámie, Živá díla minulosti* 83, Odeon, Praha 1977, pp. 277—321 + pozn. 354—356.

3. Pojmy indoevropský a indoíránský

Benveniste, Émile: *Le Vocabulaire des institutions indo-européennes*, I: *Économie, parenté, société*; II: *Pouvoir, droit, religion*, Les Éditions Minuit, Paris 1969.

Mallory, James P.: *In Search of the Indo-Europeans: Language, Archaeology and Myth*, Thames & Hudson, London 1989 (repr. 1994).

Martinet, André: *Des steppes aux océans, L'indo-européen et les „Indo-Européens“*, Payot, Paris, 1985.

4. Védská Indie

Zbavitel, Dušan & Merhautová, Eliška & Filipický, Jan & Knížková, Hana: *Bobové s lotosovými očima, hinduistické mýty v indické kultuře tří tisíciletí*, Vyšehrad, Praha 1986.

O'Flaherty, Wendy D.: *Hindu Myths: A Sourcebook Translated from the Sanskrit*, Penguin Books, Baltimore 1975.

O'Flaherty, Wendy D.: *The Rig Veda, an Anthology: One Hundred and Eight Hymns, Translated and Annotated*, Penguin Books, New York 1982.

Wasson, Gordon R.: *Soma and the Fly-Agaric*, Cambridge (Mass.) 1972.

Wasson, Gordon R.: *Soma: Divine Mushroom of Immortality*, New York 1968.

5. Epická Indie

Dumézil, Georges: „La terre soulagée“, in: *Mythe et épopée I*, Gallimard, Paris 1968, pp. 31—257.

The Mahābhārata, (tr. & ed.) J. A. B. van Buitenen, University of Chicago Press, Chicago 1973 (kniha I); 1975 (knihy II—III); 1978 (knihy IV—V).

The Rāmājana of Vālmīki, Princeton University Press, Princeton 1984 (kniha I).

6. Starý Írán

Boyce, Mary: *A History of Zoroastrianism*, 1. *The early period*; 2. *Under the Achaemenians*; 3. *Zoroastrianism under Macedonian and Roman rule*, Brill, Leiden/Köln 1975/1982/1991 (druhé vyd. 1996).

Boyce, Mary: *Textual Sources for the Study of Zoroastrianism*, Manchester University Press, Manchester 1984.

Boyce, Mary: *Zoroastrians, Their Religious Beliefs and Practices*, Routledge & Kegan Paul, London 1979.

Duchesne-Guillemin, Jacques: *The Hymns of Zarathustra*, Beacon Press, Boston 1963.

Duchesne-Guillemin, Jacques: *Religion of Ancient Iran*, Tata Press, Bombay 1973.

- Duchesne-Gullemin, Jacques: *Symbols and Values in Zoroastrianism*, Harper & Row, New York 1966.
- Gnoli, Gh.: *Zoroaster's Time and Homeland*, Istituto Universitario Orientale, Naples 1980.
- Klíma, Otakar: *Zarathuštra*, Portréty 6, Orbis, Praha 1964.
- Nyberg, H. S.: *Die Religionen des alten Iran*, (tr.) H. H. Schaefer, Mitteilungen der vorderasiatisch-ägyptischen Gesellschaft, 43. Band, J. C. Hinrichs Verlag, Leipzig 1938.
- Oběti ohňům, Výběr z památek staroíránské a středoíránské literatury*, (tr.) Otakar Klíma, Živá díla minulosti 102, Odeon, Praha 1985.
- Widengren, Geo: *Die Religionen Irans*, W. Kohlhammer Verlag, Stuttgart 1965.
- Zaehner, R. C.: *The Teachings of the Magi: A Compendium of Zoroastrian Beliefs*, Oxford University Press, London 1976.

7. Epický Írán

- Borecký, Jaromír: *Firdusí, Kniha králů*, Praha 1909.
- Dumézil, Georges: *The Plight of a Sorcerer*, (ed.) Jaan Puhvel & David Weeks, University of California Press, Berkeley/Los Angeles 1986.
- The Epic of the Kings: Shāh-nāmā*, (tr.) Reuben Levy (kráceno), University of Chicago Press, Chicago 1967; Routledge & Kegan Paul, London 1985.
- Firdausí: *Le Livre des rois*, publié, traduit et commenté par J. Mohl, sv. I—VII, Paris 1838—1878.
- Christensen, Arthur: *Les Kayanides*, København 1932.
- Shāhnāmā*, 9 svazků, (tr.) A. G. Warner & E. Warner, Trübner, London 1905—1925 (kompletní veršovaný překlad).

8. Staré Řecko

- Borgeaud, Philippe: *The Cult of Pan in Ancient Greece*, 1988.
- Carnoy, Albert: *Dictionnaire étymologique de la mythologie gréco-romaine*, Editions Universitas, Louvain 1954.
- Ílias*, přel. Otmar Vaňorný, Nakladatelství Rezek, Praha 1996. (Vydání s nezbytným číslováním veršů a kompletním jmeným rejstříkem).

- Gantz, Timothy: *Early Greek Myth. A Guide to Literary and Artistic Sources*, The Johns Hopkins University Press, Baltimore 1993, repr. 1996, 2 svazky.
- Kerényi, Karl: *Die Mythologie der Griechen, Band I: Die Götter- und Menschheitsgeschichten*, Zürich 1951; repr. Deutscher Taschenbuch Verlag, München 1966 (*The Gods of the Greeks*, Thames & Hudson, London 1951); *Mytologie Řeků I, Příběhy bohů a lidí*, přel. Jan Binder, OIKOYMENH, Praha 1996.
- Kerényi, Karl: *Die Mythologie der Griechen, Band II: Die Heroen-Geschichten*, Zürich 1958; repr. Deutscher Taschenbuch Verlag, München 1966 (*The Heroes of the Greeks*, Thames & Hudson 1959). *Mytologie Řeků II, Příběhy hrdů*, přel. Jan Binder, OIKOYMENH, Praha 1997.
- Marivale, Patricie: *Pan the Goat-God: His Myth in Modern Times* (1969).
- Odysseia*, přel. Otmar Vaňorný, Nakladatelství Rezek, Praha 1996. (Vydání s nezbytným číslováním veršů a kompletním jmeným rejstříkem).
- Pausanias: *Περιήγησις τῆς Ἑλλάδος* — Description of Greece, (ed. & tr.) W. H. S. Jones & H. A. Ormerod, Loeb Classical Library 93, 188, 272, 297, 298 (5 svazků), Harvard University Press, Cambridge (Mass.)/London 1918—1935; *Pausaniás: Cesta po Řecku*, přel. Helena Businská, Antická knihovna 20, 23; Svoboda, Praha 1973—1974.

9. Starý Řím

- Cicero: *De divinatione*, (ed. & tr.) W. A. Falconer, Loeb Classical Library 154, Harvard University Press, Cambridge (Mass.)/London 1923.
- Cicero: *De natura deorum*, (ed. & tr.) H. Rackham, Loeb Classical Library 268, Harvard University Press, Cambridge (Mass.)/London 1933.
- Dio Cassius: *Ῥωμαϊκὰ* — Roman History, (ed. & tr.) Earnest Cary, Loeb Classical Library 32, 37, 53, 66, 82, 83, 175—177 (9 svazků), Harvard University Press, Cambridge (Mass.)/London 1914—1927.
- Dumézil, Georges: *La religion romaine archaïque*, Payot, Paris

- 1966 (druhé přepracované a doplněné vyd. 1974); *Archaic Roman Religion*, 2 vols, (tr.) Philip Krapp, University of Chicago Press, Chicago 1970.
- Dumézil, Georges: *Camillus: A Study of Indo-European Religion as Roman History*, (ed. & intr.) Udo Strutynski, University of California Press, Berkeley/Los Angeles 1980.
- Lucanus: *Pharsalia — The Civil War*, (ed. & tr.) J. D. Duff, Loeb Classical Library 220, Harvard University Press, Cambridge (Mass.)/London 1928; *Farsalské pole*, přel. Jana Nechutová, Antická knihovna 33, Svoboda, Praha 1976.
- Ovidius Naso, Publius: *Amores*, (ed. & tr.) Grant Showerman & G. P. Goold, Loeb Classical Library 41, Harvard University Press, Cambridge (Mass.)/London 1977; *O lásce a milování*, přel. Rudolf Mertlík, Antická knihovna 2, Svoboda, Praha 1969.
- Ovidius Naso, Publius: *Fasti*, (ed. & tr.) James G. Frazer, (rev. ed.) G. P. Goold, Loeb Classical Library 253, Harvard University Press, Cambridge (Mass.)/London 1989; *Kalendář*, přel. I. Bureš, Knihovna klasiků, Odeon, Praha 1966.
- Ovidius Naso, Publius: *Metamorphoses*, (ed. & tr.) Frank J. Miller & G. P. Goold, Loeb Classical Library 42—43 (2 svazky), Harvard University Press, Cambridge (Mass.)/London 1977—1984; *Proměny*, přel. Ivan Bureš, Antická knihovna 25, Svoboda, Praha 1974.
- Vergilius Maro, Publius: *Aeneid*, (ed. & tr.) H. R. Fairclough, Loeb Classical Library 63—64 (2 svazky), Harvard University Press, Cambridge (Mass.)/London 1916—1918; *Aeneis*, přel. Otmar Vaňorný, Antická knihovna 7; Svoboda, Praha 1970.

10. Keltské mýty

- Caesar, C. Julius: *De bello Gallico*, (ed. & tr.) H. J. Edwards, Loeb Classical Library 72; Harvard University Press, Cambridge (Mass.)/London 1917; *Válečné paměti (Zápisky o válce v Gallii)*, přel. Ivan Bureš, Antická knihovna 16, Svoboda, Praha 1972.
- Cath Maige Tuired: *The Second Battle of Mag Tuired*, (ed. & tr.) Elizabeth A. Gray, Irish Texts Society, vol. LII, London 1982.
- Dillon, Myles: *Early Irish Literature*, University of Chicago Press, Chicago 1948.

- Early Irish Myths and Sagas*, (tr. & intr. & notes) Jeffrey Gantz, Penguin Books, New York 1981.
- Knott, Eleanor & Murphy, Gerard: *Early Irish Literature*, Barnes & Noble, New York 1966.
- The Mabinogi and Other Medieval Welsh Tales*, (tr. & intr.) Patrick K. Ford, University of California Press, Berkeley/Los Angeles 1977.
- Mabinogi*, přel. Jan Vilikovský, Zvláštní vydání..., Brno 1995.
- Mac Cana, Proinsias: *Celtic Mythology*, Hamlyn, Feltham (Middlesex) 1970; Peter Bedrick Books, New York 1985.
- Maier, Bernhard: *Lexikon der keltischen Religion und Kultur*, Alfred Kröner Verlag, Stuttgart 1994.
- O'Rahilly, Thomas F.: *Early Irish History and Mythology*, Dublin 1946 (repr. 1976).
- Rees, Alwyn & Rees, Brinley: *Celtic Heritage*, Thames & Hudson, London 1961.

11. Germánské mýty

- Adam von Bremen: *Gesta Hammaburgensis Ecclesiae Pontificum — Bischofsgeschichte der Hamburger Kirche, Ausgewählte Quellen zur Deutschen Geschichte des Mittelalters 11*, 1978 (5. vyd.).
- Ammianus Marcellinus: *Rerum gestarum libri*, (ed. & tr.) J. C. Rolfe, Loeb Classical Library 300, 315, 331 (3 svazky), Harvard University Press, Cambridge (Mass.)/London 1935—40; *Soumrak římské říše*, přel. Josef Češka, Živá díla minulosti 74, Odeon, Praha 1975.
- Davidson, H. R. Ellis: *Scandinavian Mythology*, Hamlyn, Feltham (Middlesex) 1969.
- Dumézil, Georges: *Du mythe au roman. Le Saga de Hadingus (Saxo Grammaticus I, V—VIII) et autres essais*, Collection hier, PUF, Paris 1970; *[From Myth to Fiction: The Saga of Hadingus]*, (tr.) Derek Coltman, University of Chicago Press, Chicago 1973.
- Dumézil, Georges: *Les dieux des Germains*, PUF, Paris 1959 (Gods of the Ancient Northmen, (ed.) Einar Haugen, University of California Press, Berkeley/Los Angeles 1973).
- Edda*, (ed.) G. Neckel & H. Kuhn (Edda, *Die Lieder des Codex Regius nebst verwandten Denkmälern* I. Text, II.

- Kommentierendes Glossar), Carl Winter Universitätsverlag, Heidelberg 1983 (5. vyd.); *Edda*, přel. Ladislav Heger, SNKLU, Praha 1962; *Poems of the Vikings: The Elder Edda*, (tr.) Patricia Terry; Bobs-Merrill, Indianapolis 1982.
- Glob, Peter Vilhelm: *The Bog People*, Cornell University Press, Ithaca (N. Y.) 1969; *Lidé z bažin*, přel. Jan Rak, Odeon, Praha 1972.
- Saxo Grammaticus: *Gesta Danorum*, (ed.) Alfred Holder, 1886.
- Saxo Grammaticus: *History of the Danes*, (tr.) Peter Fisher, (ed.) Hilda Ellis Davidson; Rowman & Littlefield, Totowa (N.J.)/Cambridge 1979—80 (2 svazky).
- Simek, Rudolf: *Lexikon der germanischen Mythologie*, Alfred Kröner Verlag, Stuttgart 1984 (2. vyd. 1995).
- Simek, Rudolf & Pálsson, Hermann: *Lexikon der altnordischen Literatur*, Alfred Kröner Verlag, Stuttgart 1987.
- Snorri Sturluson: *Heimskringla — History of the Kings of Norway*, (tr.) Lee M. Hollander, University of Texas Press, Austin 1964.
- Snorri Sturluson: *The Prose Edda*, (tr.) Jean I. Young; Bowes & Bowes, Cambridge 1954; University of California Press, Berkeley/Los Angeles 1964; *Edda, Sága o Ynglingzích*, přel. Helena Kadečková, Odeon, Praha 1988.
- Tacitus: *Germania*, (ed. & tr.) M. Hutton & E. H. Warmington, Loeb Classical Library 35, Harvard University Press, Cambridge (Mass.)/London 1970; *Germanie*, přel. Rudolf Schenk, Světová knihovna 746, J. Otto, Praha 1909.
- Turville-Petre, E. O. G.: *Myth and Religion of the North*, Holt, Rinehart & Winston, New York 1964.

12. Baltské a slovanské mýty

- Biezais, Haralds: *Die himmlische Götterfamilie der alten Letten*, Uppsala 1972.
- Brückner, Aleksander, *Mitologia słowiańska*, Kraków 1918; *Mitologia polska*, Kraków 1925; *Mitologia słowiańska i polska*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1980 (1. vydání).
- Gieysztor, Aleksander: *Mitologia Słowian*, Warszawa 1982.

- Jouet, Philippe: *Religion et mythologie des Baltes: Une tradition indo-européenne*, Études indo-européennes 3, Archè, Les Belles Lettres, Paris/Milano 1989.
- Nestorův *Letopis ruský, Pověst dávných let*, přel. Karel Jaromír Erben, uspořádal Julius Dolanský, Živá díla minulosti 8, SNKLHU, Praha 1954.
- Niederle, Lubor: *Slovanské starožitnosti, Život starých Slovanů II/1: Víra a náboženství*, Praha 1916; 2. vyd. 1924.
- Peter von Dusburg: *Chronicon Prussiae*, 1861.
- Petras Dusburgietis: *Prūsijos žemės kronika*, Vilnius 1985.
- Ruské byliny*, přel. Jan Vladislav, uspořádal Vladislav Stanovský, Lidové umění slovesné A 15, SNKLU, Praha 1964.
- Слово о полку Игореве, (ed.) V. P. Adrianova-Perec, Moskva/Leningrad 1950; *Slovo o pluku Igorově*, přel. František Kubka, Melantrich, Praha 1950 (3. vydání).
- Szyrwid, Constantinus: *Dictionarium trium linguarum in usum studiosae iuventutis*, Vilnius 1629.
- Váňa, Zdeněk: *Svět slovanských bohů a démonů*, Panorama, Praha 1990.

13. Bůh a válečník

- Dumézil, Georges: *Heur et malheur du guerrier*, Flammarion, Paris 1985, 2. vyd. (*The Destiny of a the Warrior*, (tr.) Alf Hiltebeitel, University of Chicago Press, Chicago 1971).
- Dumézil, Georges: *The Stakes of the Warrior*, (tr.) David Weeks, (ed. & intr.) Jaan Puhvel, University of California Press, Berkeley/Los Angeles 1983.

14. Král a panna

- Dumézil, Georges: *The Destiny of a King*, (tr.) Alf Hiltebeitel, University of Chicago Press, Chicago 1973.

15. Kůň a vladař

- Giraldus Cambrensis: *Topographia Hiberniae*, (ed.) J. F. Dimock, in: *Giraldi Cambrensis Opera*, vol. V, Rolls Series 1867;

- The History and Topography of Ireland*, (tr.) John J. O'Meara, Dundalgan Press 1951; Penguin Books 1982 (opravené vydání).
 Puhvel, Jaan: „Aspects of Equine Functionality“, in: *Myth and Law among the Indo-Europeans*, University of California Press, Berkeley 1970, pp. 159—172 (repr. in: *Analecta Indoeuropaea*, Innsbruck 1981, pp. 184-197).
 Puhvel, Jaan: „Vedic ášvamedha- and Gaulish IIPOMIIVOS“, in: *Language* 31, 1955, pp. 353—4 (repr. in: *Analecta Indoeuropaea*, Innsbruck 1981, pp. 4—5).

16. Oheň ve vodě

- Dumézil, Georges: „La saison des rivières“, in: *Mythe et épopée* III, Gallimard, Paris 1973, pp. 18—89.
 Puhvel, Jaan: „Aquam exstinguere“, in: *Journal of Indo-European Studies* 1, 1973, pp. 379—386 (repr. in: *Analecta Indoeuropaea*, Innsbruck 1981, pp. 277—284).

17. Dvojče a bratr

- Puhvel, Jaan: „Remus et Frater“, in: *History of Religions* 15, 1975, pp. 146—157 (repr. in: *Analecta Indoeuropaea*, Innsbruck 1981, pp. 300—311).
 Ward, Donald: *Divine Twins, An Indo-European Myth in Germanic Tradition*, University of California Press, Berkeley 1968.

REJSTRÍK

- Ábel: 37, 328
 Abhimanju: 98, 100, 102
Acallam na Senórach: 219
 Adam: 37, 324
 Adam Brémský: 222, 225-226, 238-239, 241, 260-261, 266, 269
 adelfos: 155
 Ádiparvan: 90
 Aditi: 63, 67, 183
 Áditjové: 63-64, 66-67, 76, 81, 103, 106, 108, 121-122, 124-125, 177
 Adónis: 29, 37, 248
 Adrastos: 160
 adrštakáma: 216
 advéša (→ Indra): 75
Aeneis (Vergilius): 168, 177, 181, 306
 Aesculápius (→ Asklépios): 172, 259
 Aéšma: 121
 Afghánci: 56
 Afrásijáb (→ Franrasjan, Frásijáb): 146, 149
 Afrodíté: 23, 42, 91, 156, 160, 163-165, 172, 174, 178, 180, 205, 289
 Agamemnón: 160, 169, 227
 Agastja: 99, 113
 Agathippos: 118, 308
 Agdistis: 22-23
 Agdos: 22
 Ágir: 246, 252
 Aglaia: 160, 218
 Agnájí: 76
 Agni: 63, 64, 73, 84, 85, 114, 125, 130, 179, 180, 318
 agnosticismus: 20
 Ahaljá: 72, 91, 103, 115
 Ahriman (→ Angra Mainju): 120, 124, 126, 130, 139-141, 144, 145, 252, 327
 Deo Arimanio: 124
 ahura: 121
 Ahura Mazda (Ahuramazda, Auramazda, Óromasdés, Ohrmazd): 119, 121-123, 126, 127, 130, 132, 136, 319, 338, 339, 342, 344, 345
 Acherón: 166
 Achilleus: 11, 19, 105, 143, 152, 160, 176, 217, 237, 309
 Aiás: 152, 160
Aided Meidbe: 301
 Aife: 218
 Aigipán: 44, 159
 aigis: 160
 Ailill: 220, 247, 293, 303, 305
 Aineiás (Aeneas): 163
 Aipivohu, kavi: 147
 airja: 130
 Airjaman: 66, 124, 144, 214
 Aisa: 67
Aitaréjabrábmana: 65
 Aithiopové: 20
 Ajäx (→ Aiás): 152
 Ajódhjá: 111, 114, 296
Ajurveda: 127
 Ajutanájin: 311
 Akkadové: 36
 akkadština: 117
 akt pravdy: 114, 216
 Aktaión: 163
 Alabanda: 154
 Alágata: 139
 Alani: 266
 Alba Longa: 305
 Albanské jezero (Lacus Albanus): 320, 322, 323

alegorie: 21-25, 27, 28
 Alexandr Veliký: 117, 127, 150
 Álfhildr: 282, 288
 Alfréd Veliký: 198
 Algirdas: 258
 Alkmán: 67
 Alkméné: 91, 289
 Álvares Cabral, Pedro: 24
 Alvíss: 230
 Amaethon: 210
 Amairgen: 215, 217
 Amakandu: 39
 Amanita muscaria: 86
 ambrosiá: 120
 Ameretát: 120, 127, 139, 149
 Ameša Spenta: 120, 123, 125-127
 Amfiarás: 160
 Amfitryón: 77, 289
 Amiraní (→ Ahriman): 252
 Amlethus (→ Hamlet): 236
 Ammianus Marcellinus: 222
 Amnisos (knósský přístav): 165
 Amores (Ovidius): 192, 325
 amrtatva: 120
 Amytháovci: 160
 Anahíd: 128
 Anáhitá: 126, 127, 137, 149, 180,
 192, 270
 Anáitis: 126
 anárja: 61, 98, 188
 Anatolie: 36, 43, 46, 48, 51, 116,
 150
 anatólstina: 51
 Anaximandros: 19
 Anaximénés: 19
 Ancus Martius: 194
 Andaj: 259
 Andreus: 168
 Andvari: 252
 Angerōna: 182
 Anglosasové: 49
 Angra Mainju (→ Ahriman): 120,
 123, 130, 131, 135, 144, 319
 Angrboda: 250
 Anchísés: 91, 163, 304
 anima: 299
 Annales (Tacitus): 221
 Annwn: 212
 sv. Ansgar: 222
 Anša: 66
 anthropogonie: 35, 36, 46, 83, 86,
 90, 138, 140, 144, 145, 175,
 192, 240, 254, 263, 301, 324,
 327, 329
 Antigóné (Sofoklés): 272
 Antiochos z Kommagéné: 127,
 150
 Antonius, Marcus: 190
 Anu (bratr Purua): 295
 Anu (chetitský bůh): 39, 41, 44
 Anu (írská bohyně; → Danu): 208,
 215
 Apam Napát: 85, 130, 317, 319,
 338
 Apám Napát: 32, 84, 130, 317, 318,
 321, 322
 Apaoša: 121, 130
 Apolló (→ Apollón): 174, 198, 204,
 223
 Apollodóros: 41, 43, 44
 Apollón: 29, 76, 83, 127, 156,
 160-162, 164, 165, 172
 Loxiás: 162
 Paiéón: 161
 Smintheus: 162
 aporiá: 67
 apotheósa: 31, 193, 290, 329, 330
 Appianus: 186, 329
 apsaras: 84, 92, 94, 95, 297
 Apsú: 38, 40

Áptja (→ Áthvja): 135
 Apuleius: 31
 Apulu (→ Apollón): 174
 Arachósiá: 127, 137
 áranjaky: 62
 Aranrhod: 210, 214, 215
 Aranzach: 39
 Ard Macha (Armagh): 216
 Ardašír: 151
 ardrí: 207, 300
 Arduinna (Dea): 205
 Ardžuna: 97-102, 104-106, 109,
 113, 126, 237, 273
 Aredví: 126, 180, 270
 Areión: 158, 309
 Arés: 127, 153, 156, 159, 160, 172,
 174, 178
 Argatlám (→ Núadu): 209, 210
 argikeraunos: 157, 272
 Argos: 157, 162
 archandělé: 120, 129
 Archetypy a kolektivní nevědomí
 (Jung): 30
 Archón Basileus: 315
 Ariadné: 164, 165
 Arioman: 214
 Ariomanus: 214
 Aristofanés: 157, 308
 Aristotelés: 12
 Árja: 61, 68, 336-339
 árja: 61, 131, 207
 árjaka: 198
 Arjaman: 66, 81, 107, 124, 144,
 214, 233, 249, 250
 Arkadie: 105, 272, 309
 Arkas (gen. Arkados): 163
 Arkona: 268, 309
 arktos: 163
 Ármaiti: 120, 126
 Arméni: 48
 arménština: 49
 Arnobius: 22
 Arnold, Matthew: 147
 Arpoxais: 138
 Arsakovská dynastie: 117
 árša: 188, 346
 Aršan, kavi: 147
 Art: 220, 304
 Artagnés: 125, 127
 Artama: 122
 Artamanja: 122
 Artatama: 55
 Artaxerxés: 117, 150
 Artemis: 156, 160-165, 172, 180,
 205
 Taurica: 199
 Arthur: 29, 216, 220
 artifex: 177
 Artio (Dea): 205
 Aruna (→ Uruwana): 56
 Arverni: 214, 221, 299
 asfodelos: 166
 Ásgarðr: 248, 254, 255, 306
 asketismus: 92
 asketové: 91, 94-96, 102, 107,
 112, 113, 128, 296-298
 Asklépios: 29, 161, 165, 172
 Askr: 324
 Ásové (zsir): 195, 213, 238, 240,
 244, 246, 253, 282
 Astarté: 42, 156, 180, 181
 Astóvidátu: 184
 asura: 66, 121, 338
 asurové: 71, 338
 Aša: 120, 122, 343-344
 Aša Vasišta: 120, 123
 Aši: 125
 Ašóka: 87
 Aštaka: 297, 298
 Ašvamédha: 299, 308

- ašvamédha: 84, 102, 191, 287, 301,
 309, 310, 311-313, 315
Ašvamédbikaparvan: 310
 ašvasátamah: 300
 Ašvatírtha: 296
 Ašvattháman: 100-102, 109
 Ašvinové: 56, 63, 71, 77, 78, 80, 83,
 89, 97, 103-105, 121, 125,
 127, 161, 168, 170, 183, 189,
 192, 194, 213, 243, 244, 247,
 264, 308, 318
 Ašviná: 77
 Ašviní: 76
 Átar: 129
 Atargatis: 23
Atharvavéda: 62, 65, 183, 248
 Athéná: 160, 172, 174, 289, 291,
 292, 299
 Athánái Potniái: 156
 Pallas Athénaié: 160
 Athény: 20, 154, 160
 Athénai: 154
 demokracie: 176
 áthravan: 122
 Áthvja (→ Áptja): 131, 135
 Atli: 230
 Átreovci: 160
 Atri: 77, 182
 Atropos: 253
 Attis: 22, 29, 37
 Auðhumla: 254
 Aun: 295
 Auramazd (→ Ahura Mazda): 129,
 178
 Aurelius: 49, 124
 Aurgelmi: 254
 Auróra: 79, 181
 Aurvandill: 235, 236, 251
 Aurvataspá: 149
 Auschauts: 261
 auspex: 184
 autonomiá: 73
 Autrimpus: 261, 262
 avatára: 90, 100, 103, 109, 112, 125
Avesta: 46, 118, 131, 139, 140,
 144-150, 208, 318, 327
 avunculus: 318
 avunkulát: 253
 Äxsärtätkatä: 139, 292
 Ázi: 121
 Aži Daháka (→ Zóhak): 131, 135,
 145
 Baal: 44, 45
 Bacchus (→ Dionýsos): 172
 бага: 67, 121, 124, 267
 Bagáios (→ Zeus): 267
 Bahman: 150
 Bahrám/Vahrám: 125
Bakchui (Eurípídés): 263, 272
 Bakchos: 164
 Baktrie: 136
 Balaráma: 98, 112, 286
 Balderes (→ Baldr): 248
 Balderus (→ Baldr): 249
 Baldr (Balder): 241, 247-250, 252,
 255, 267, 306
 Balios: 309
 Balor: 209, 219
 baltoslovanština: 266
 Baltové: 48, 197, 265
 baltské jazyky: 47, 49
 Bardoaits: 261
 barvy: 177, 189, 309
 bílá: 189, 190, 224, 260, 309
 černá: 190, 224, 309
 červená: 189, 190, 224
 hnědá: 309
 modrá: 189
 modrozelená: 224, 258
 purpurová: 190
 varna: 61, 104
 zelená: 189, 260, 309
 žlutá: 190, 224
 Baskové: 51
 Batman: 231
 bealdor: 248
 Becket, Thomas: 29
 Belamí: 142
 Belenus: 204, 248
 Belisama (→ Minerva): 204, 248
 Belisarius: 271
 bellätöres: 198
 Bellerofontés: 29, 174, 309
 Bellöna: 181
 Beltaine: 204, 207
 Benveniste, Émile: 34
Beowulf: 222, 240
 beran: 72, 189, 191-192, 205, 246,
 310-311
 berserkr: 73, 209, 217, 229, 230,
 233, 247, 279, 280
 berserkir: 229
 berserksgangr: 229
 bestiovestismus: 229
 Bestla: 230, 253, 254
 Bhaga: 63, 66, 81, 108, 121, 124,
 249, 267, 270, 299
Bhagavadgíta: 88, 89, 101, 215
 Bhárat (Indie): 88
 Bharata (syn Dašarathy): 112
 Bharata (syn Duhšanty): 93, 114
 Bháma: 97-99, 101, 102, 104, 105,
 111, 126, 136, 273, 287, 288
 Bhíšma: 91, 93, 95-98, 100-102,
 107-109, 111, 188, 214, 245,
 246, 287, 288, 295
 Bhrgu: 80
 Bhudžju: 77, 170
Bibliothéké (Apollodóros): 41
 Bifröst (most): 245, 255
 Bjaršan, kavi: 148
 Bóand: 205, 215, 302, 319
 Boccaccio, Giovanni: 23
 Bodb: 205, 215, 300
 Boduognatus: 206
 Boethius: 198
 Boghazkale (Bogazköi): 39, 335
 bogъ: 67, 121, 267, 268
Bobové Rečka (Schiller): 25
 Boiótie: 164, 168
 Bölthorn (Bölpörn): 253
 boópis: 158
Bórama Laigen: 293
 Boratä: 139, 292
 Borgeaud, Philippe: 159
 Borusové: 259
 Borvo: 205
 Borysthenés: 138
 bös femina: 192
 bös mäs: 192
 Boyne (→ Bóand): 205, 303, 319
Božská dvojčata (Ward): 9
 Božští blíženci: 78, 105, 127, 128,
 149, 170, 264, 308, 335
 Brahma: 125, 188, 346
 brahman: 61, 63, 177, 182, 183,
 186, 198, 315
 bráhmanakšatrijavitsúdráh: 337
Brabmanaspati: 73
 bráhmani: 53, 61, 62, 64-66, 71, 72,
 80, 81, 92, 96, 97, 99, 104,
 105, 112, 129, 161, 186, 187,
 190, 196, 224, 295, 296, 297,
 300, 301, 310, 311, 326, 337
 asketismus: 92
 bráhmanismus: 62, 64, 66, 71, 75,
 90
brábmany: 62, 72, 86, 89
 Brán (Bendigeidfrán): 212, 218

Branova plavba: 212
 Bránwen: 212
 Bratronos: 320
 bratrovražda (fratricida): 71, 328
 Brávellir: 110, 223, 325
 sv. Brendan: 212
 Bres: 208, 209, 211, 213, 301
 Brhadašva: 118, 308
 Brhaspati: 73, 148
 brhatí: 204
 Briareós: 153
 Bricriu: 216, 252
 Brigantia: 204, 215
 Brigit: 204, 205, 208, 215
 Brown, Robert: 27
 Brúni (→ Ódin): 110
 Bruno z Querfurtu: 269
 Brutus, L. Junius: 174, 184, 195, 208, 230, 330
 Brynhildr (Brünhilde): 267, 306
 Buddha: 89
 buddhismus: 36, 48, 62, 87, 117
Buile Suibhne: 292
Bundabhišn: 119, 132, 139, 141, 142, 325, 327
 Bunene: 125
 Búšjastá: 79, 121, 129
 býk: 69, 82, 124, 126, 139, 158, 164-165, 174, 189, 191-192, 201, 205, 217, 300, 313, 315, 346
byliny: 266, 273, 274, 318
 Caesar, C. Julius: 177, 190, 196-200, 221, 224, 312, 313, 330
 Camillus: 181, 182, 293
Život Camillův (Plútarchos): 181, 320
 Campbell, Joseph: 30
 Capitol(ium): 174, 176, 192
 Carna: 184
 carnifex: 177
 Cassirer, Ernst: 25
 Castores: 170
Cath Bóinde: 302
Cath Maige Tuired: 207
 Cathubodua: 300
 Cato Censorius, Marcus Porcius: 178, 192
 Catullus: 49
 Caturix: 249
 Cejlon (Šrí Lanká): 88, 111
 Cerēs (→ Déméter): 172
 Cernunnos: 205
 Cessair: 207
Cesta po Řecku (Pausaniás): 169
 Cicero: 21, 22, 183, 320, 328
 Cincinnatus: 176
 Cloelia (virgō): 195
 Clothra/Clothru: 300, 302, 305
Cóir anmann: 207, 301
 collégia: 177
 sv. Columba: 293
 Conall: 301, 302
 Conall Cernach: 218
 Conán Cualann: 302
 Conchobar mac Nessa: 216-219, 302, 303, 314
 Conn Cétchathach: 220, 304
 Constantinus: 124
 Cōnsus: 180, 181
 Cook, Arthur Bernard: 28
 Coriolanus: 293
 Cormac mac Art: 220, 304
 Cornford, F. M.: 28
 couvade: 218, 314
 Cox, George: 27
 crědo: 53, 122, 184
 Criwe (→ Kriwe): 259, 261

Crunniuc/Crunnchu: 314
 Crywo (→ Kriwe): 259, 261
 Cú Chulainn: 202, 206, 209, 217-220, 226, 229, 275, 280, 301
 Culann (→ Cú Chulainn): 217
 Cumall: 219
 Curche/Curcho: 260
 cyklický čas: 35, 37, 38, 57, 157, 158
 Cyril (Konstantin): 265
 čaršanír: 65
 čas: 33, 34, 130, 324
 cyklické pojetí: 35, 37, 38, 57, 157, 158
 časová transpozice: 104
 in illo tempore: 35
 lineární pojetí: 35, 38, 57, 214
 Čédijové: 89, 94, 98, 287, 288
 chájá: 84
 Činvat (most): 140, 345
 čísla:
 dva: 127, 131, 150, 170, 215, 249, 264, 273, 293, 295, 297, 318, 328
 tři: 44, 46, 61, 63-65, 68, 71-72, 75, 77, 84, 93, 95, 101, 103-104, 108, 110, 112, 115, 125-126, 129, 131-132, 134-135, 137-139, 141, 144, 146, 148, 160, 168, 174, 177, 178, 179, 181-182, 185, 187-190, 192-194, 198-201, 203, 205, 209-211, 214-215, 217-218, 223-225, 238, 243-244, 249, 253-254, 258, 260, 269, 274-275, 280, 281-286, 289, 292-293, 297-298, 300-303, 306-307, 310, 314, 316, 319, 325-327, 336, 345
 čtyři: 44-45, 80, 91, 98, 134, 183, 207-209, 247, 268-269, 284, 286, 292, 295-298, 300-302, 307, 310, 318,
 pět: 39, 45, 56, 91, 94, 97, 101, 132, 206-208, 268-269, 287-288, 295, 305, 310, 336
 šest: 45, 91, 189, 229, 284, 302
 sedm: 56, 70, 93, 209, 212, 268, 314, 336
 osm: 93, 147, 173, 187, 188, 219, 230, 246, 282-284, 292, 309
 devět: 39, 66, 93, 165, 205, 215, 227, 245, 246, 248, 253, 336
 deset: 94, 101, 125, 241, 295, 320
 dvanáct: 99, 156
 třináct: 99, 153
 osmnáct: 101
 dvacet jedna: 310
 třicet: 144, 145
 třicet dva: 44, 45
 padesát: 136
 šedesát: 295
 devadesát devět: 70
 sto: 126
 144-110
 dvě stě: 297
 čtyřicet: 297, 310
 osm set: 296
 tisíc: 126
 deset tisíc: 126, 311
 Čitrángada: 95, 110
 Čjavana (Čjavána): 77, 80, 89, 99, 128
 Dá Chích Anann: 215, 217
 ďábel: 145, 262, 263
 „ďábelské oko“: 209
 ďábelský nápoj: 72

Daéná: 140, 253
 daéva: 121
 daévové: 149, 338
 Dagda: 208, 210, 319
 Dagr: 231
 Daimín Damargait: 293
 dainy (dainas): 264
 daiva: 188, 346
 Dakša: 66, 67, 183
 Damajantí: 99, 216
 sv. Damián: 170
 Damona: 205
 dampati: 156
 Danaé: 130, 152, 263
 Dandaka: 113
 Dánsko: 222, 223, 234, 240, 283, 285
 Danu (→ Anu): 207, 208, 210, 215, 314
 Dánu: 69
 Dárá: 150
 Dáráb: 150
 Dáreios: 117, 118, 127, 150
 daršana: 62
 Darwin, Charles: 26
 darwinismus: 28
 dása: 131
 dasju: 131
 dásové: 71
 Dasra: 77, 127
 dasrá: 77
 Dašaratha: 112, 311
 dátá vasu: 270
 David: 294
 Dažybog: 269, 270
 De agri cultura (Cato): 178
 De bello Gallico (Caesar): 196, 198, 224
 De bello Gotbico (Prokopios): 271
 de Brosses, Charles: 24, 26

De divinatione (Cicero): 183, 320
 De genealogia deorum (Boccaccio): 23
 De mensibus (Lydus): 189
 De natura deorum (Cicero): 22
 de Rais, Jules: 29
 De rerum natura (Lucretius): 324
 Dějiny perských králů (al-Thálibí): 142
 Delfy: 49, 160, 320
 delfské věštby: 322, 323
 Deliciae Prussicae (1690, Matthias Praetorius): 262
 Délos: 161, 162
 dema: 329
 Démavend: 46, 147
 Démétér: 156, 158, 165, 172, 180
 Démétér Erinýs: 309
 démoni: 21, 29, 68, 71-72, 75-76, 79-80, 85, 91, 97-98, 102, 109, 112-113, 118-119, 121, 123, 125, 127, 130-131, 135-136, 140, 145, 147-149, 176, 183-185, 188, 194-195, 213, 219, 230, 233, 235, 238, 252, 254, 262-263, 268, 288-289, 292, 325, 338, 344
 démonizace: 121, 124, 126, 130, 209, 338
 démonky: 113, 129, 137, 184, 287
 démonobijce: 144, 145
 démonologie: 90, 264
 Dendritis (→ Helené): 169
 Dénkart: 119, 135
 despotés: 156
 deus: 121, 232
 deus otiosus: 43, 78, 108
 déva: 121, 232
 Dévajání: 91, 295
 dévatá-dvandva: 63, 79

Dévavrata: 93, 95, 214
 Déví: 79
 dévové: 71, 148, 149, 338
 dháman: 157
 Dharma: 97, 102, 103, 106, 107, 125, 249, 295
 dharna: 104
 dharmarádža: 99, 250
 dhéná: 140
 Dhrštadjumna: 100, 101
 Dhrtaráštra: 95, 97-102, 110, 111, 246, 249
 Dian Cécht: 208, 209, 212, 213
 Diāna: 29, 172, 180, 199, 259
 skythská: 199
 Diarmaid: 216, 219
 Diderot, Denis: 24
 Didō: 181
 dux femina: 181
 Dieterich, Albrecht: 31
 Dieva děli: 78, 170, 264, 265, 308
 dievas: 232
 diké: 157, 184
 Dillí (→ Indraprastha): 98
 Dilmun: 37
 Dindshenbas: 207, 301, 314, 319
 Dio Cassius, Cocceianus: 222, 312, 320, 329
 Diodóros Sicilský: 22, 117, 289, 290
 Diocletianus: 124
 Dionysiaka (Nonnos): 41
 Dionýsios z Halikarnássu: 175, 320, 329
 Dionýsos: 29, 156, 163-165, 172, 174
 → Bakchos: 164
 krétský Dionýsos: 164
 Liber: 163, 172
 Sabazios: 163

Dios → Zeus
 Dioskúrové: 78, 83, 90, 104, 169, 170, 174, 193, 264, 308
 Dis: 204
 Dispater: 199, 204
 Dísy (Dísir): 253
 Diūs (→ Juppiter): 177
 Diūs Fidius (→ Juppiter): 178, 193, 195, 203, 232
 Díva Angerōna: 182
 Divas (→ Djaus): 78
 Diviriks: 259
 Divó duhitá: 79
 divó napátá: 77, 79, 170, 318
 Divódása: 296
 Divz: 268
 Djaus (gen. Divas): 77-79, 81, 83, 93, 105, 107-109, 129, 156, 157, 177, 214, 245-247, 295, 318
 Długosz, Jan: 259, 262, 266
 Dōn: 210, 212, 314
 Donn: 215
 Donn (býk): 300
 draci: 43, 44, 68, 125, 126, 131, 135, 145, 184, 211, 253, 274
 drakobijce: 68, 71, 72, 125, 135, 145
 draugr: 223
 Draupadí: 91, 97-104, 113, 195, 296, 305
 Draupnir: 247
 Dróna: 97, 98, 100, 101
 Drot: 110
 Drudž: 120, 121, 129, 343
 druh: 120
 Drubá píseň o Helgim, vítězi nad Hundingem: 231
 Druhju: 295
 druidi: 48, 53, 196, 197, 211, 216, 224, 300, 305, 314

Drupada: 98
 Drváspá: 138
 dualismus: 121, 130, 319, 327
 Duhitá súrjasja: 78, 264
 Duhšanta: 91-93, 102, 114, 188
 Duhšásana: 96, 99, 101
 Duch svatý: 31, 238
 Duchesne-Guillemin, Jacques: 34
 Dumézil, Georges: 9, 34, 313
 Dumuzi: 37
 Dundulis (→ Perkūnus): 272
 Dunnu (theogonie města): 39
 Dupuis, Charles-François: 28
 Durgá: 79
 Durjódhana: 96-101, 106, 108, 249, 250, 295
 Durkheim, Émile: 32
 Duš-: 96
 Dužjájra: 121, 129
 Dylan Eil Ton: 210
 Džaja: 136
 Džamšíd: 45, 46, 134, 143-147, 151, 232
 → Jima chšaéta: 133
 Tacht-e Džamšíd: 150
 Džanaka: 113
 Džanamédžaja: 102
 Džará: 102, 287
 Džarásandha: 98, 102, 110, 286, 288, 290

 Ea: 38, 40, 41
 Earendel: 236
 Ebo, Ottův životopisec: 269
 Edda (→ Písňová Edda): 53, 222, 224, 226
 Egil: 230
 Eileithýia: 165, 180
 einherjar: 227, 255, 280, 306
 Eklogy (Vergilius): 176

El: 44, 45
 eleusínská mystéria: 165
 Eleuthiá (→ Eileithýia): 165
 Eliade, Mircea: 327
 sv. Eliáš (→ Ilja): 29, 170, 271
 Eliot, T. S.: 29, 325
 Eliun (Hypsistos): 44
 Élysejská pole (Élysiion pedion): 43, 132, 167
 Élysejské ostrovy: 212
 Émain Macha: 216, 217
 Embla: 324
 Endymion (Keats): 159
 Enkidu: 37
 ennosigaios: 158
 enosichthón: 158
 Eníma eliš: 38
 Enyalios (→ Arés): 156
 Eochaid Dála: 303
 Eochaid/Eochu: 300-302, 308, 313, 318
 Éós: 79, 82, 174
 Epidauros: 162
 epikurejci: 22, 324
 Epomeduos: 299, 308
 Epona: 205, 212, 314
 Epos o Gilgamešovi: 37
 Equirria: 189, 190, 309
 Erasmus Rotterdamský: 24
 Éremón: 209, 214, 233
 Erigoné: 164
 Erik Krvavá sekera: 234
 Erinýs: 27, 309
 Ériu: 127, 205, 215, 304, 305, 314
 eschatologie: 35, 36, 86, 109, 119, 124, 132, 145, 195, 213, 227, 235, 238, 248, 249, 250, 252-254, 306, 317, 324, 325, 345
 Estonci: 283

Esugenus: 202, 299
 Esus: 199, 200, 202, 203, 233, 264, 299
 Etana: 85
 Eteoklés: 168
 éthos: 73, 280
 Etna (sopka): 44
 Etruskové: 173, 174, 184, 195
 euhémérismus: 21-25, 27, 45, 46, 143, 240, 241, 244, 249, 284, 307
 Euhéméros z Messény: 21
 Eurípidés: 199, 263, 272
 Europa (Piccolomini): 258
 Európe: 158, 164, 315
 Eurystheus: 290, 291
 Eusebios z Caesarie: 22, 44
 Evangelium sv. Jana: 12

 Fáfmir: 230, 231, 253
 Faidra: 143, 152, 164
 fáith: 219
 Fál [Lia Fáil]: 208
 Fárbaui: 250
 Fárs: 116, 147
 fás: 184
 fascés: 176
 Fasti (Ovidius): 175, 181, 190
 Faunus: 190, 315
 feniánský cyklus: 216, 218, 305
 Féniciané: 36, 44
 Fenrir: 145, 195, 232, 234, 238, 250, 255
 Feradach Fechnach: 293
 Fergus mac Roich: 216, 217, 247, 303
 Feridún: 45, 46, 126, 135, 143, 145, 147, 213, 235, 295
 → Frétón: 146
 → Thraétaona: 126, 135, 145

Festus: 311
 fétiales: 185
 Fidach: 302
 fili: 219
 filicida: 143, 147, 218
 Filištínci: 207
 Filoktétés: 290
 Filón z Byblu: 41, 44, 45
 Filosofie mytologie (Schelling): 25
 Filosofie symbolických forem (Cassirer): 25
 fimbulvetr: 132, 255, 325
 Findabair: 216
 Findeamna: 300
 Fingal: 219
 Finn mac Cumail: 216, 219, 280, 300
 Finsko: 284
 Fintan: 207
 Fir Bolgové: 208, 211
 Firdausi: 41, 45, 54, 142, 145-147, 149, 150, 273
 Firmicus Maternus: 22
 Fjölfnir: 240, 243
 Fjörgyn: 253, 272
 Fjörgynn: 253, 262, 272
 Fláith: 305, 315, 316
 fláith: 198
 anfir flátha: 303
 flámen: 53, 177, 300, 306
 flámen dialis: 177, 186, 187
 flámen martialis: 177, 312
 flámen quirinalis: 177
 fláminica dialis: 177, 187, 306
 Fled Bricrenn: 252
 Flegethón: 166
 Flegyás: 161, 168
 Flóra: 181
 Florus: 329
 Foinické dějiny (Eilon z Byblu): 41

Fomóirové: 146, 195, 207, 208, 211, 213, 219, 230, 244
Fontenelle, Bernard de: 24, 26
Fordicidia: 188, 189
Forseti: 247, 249
Fortūna: 67, 183
francouzština: 50
Frankové: 49, 225
Franrasjan (viz též Afrásijáb): 146, 319
Frásijáb (→ Afrásijáb): 146
fraškart: 141, 325
fráter: 155
fravaši: 140, 147, 253, 344-345
Frazer, James G.: 28, 37
Freki: 230
Frétón (→ Thraétaona): 135, 146
Freud, Sigmund: 30, 260, 313
Freyja: 236, 238, 240, 241, 244, 247, 248, 251, 253
Freyr: 203, 225, 238-244, 248, 253, 255, 260
Fricco (→ Freyr): 225, 241
Frige: 224
Frigg: 224, 241, 247, 249, 253, 306
Frija (→ Frigg): 241
Fróði (Frotho): 240, 242
Frøsbliot: 242
Frost, Robert: 325
Frotho (→ Fróði): 240, 283, 284, 294
Frygie: 164
Fufluns (→ Dionýsos): 174, 179
Fulla: 253, 306, 307
Fylgja: 253
fyrömen: 198

Gabriel: 129, 286
Gáia: 41-44, 78, 157
Gaja: 139

Gaja Maretan: 139, 140, 144
Gajómart: 139, 140, 144, 168, 327, 329, 330
Gálava: 295-298
galdr: 226
Galli (Gallae): 23
Gallie: 49, 53, 124, 155, 172, 196, 198, 203, 204, 205, 214, 215, 221, 223, 259, 299
Gallové: 50, 182, 197-199, 204, 206, 224
Gandareva: 121, 135
Gándhári: 96, 102
gándharva (druh sňatku): 188, 215
Gandharvové: 27, 83, 84
Gandharva: 121
Ganéša: 162
Gangá (bohyně): 79, 93, 95, 246
Gangá (řeka): 50, 56, 86, 88, 89, 93, 103, 111, 297
Ganymédés: 174
gaomaéza: 144, 214
Garmr: 255
Garšásp: 136, 147, 149
Garšápa (→ Keresápa): 147
Garšápnáme: 142
Garuda: 296, 297
gáthy: 54, 118, 119, 121, 122, 124, 130, 132, 139, 140
Gautama (manžel Ahalji): 72, 103, 115, 287
Gautama Buddha (Siddhártha): 87, 119
Gaytonová, Helen: 14
gebedmen: 198
Gediminas: 258
Gefjon (Gefjun): 253, 307
Géhmurd: 140
Geirróðr: 236, 251
geis (pl. geasa): 217, 303

Gellius: 186
Genesis: 35, 37, 295
Genucius Cipus: 176
Geoffrey z Viterba: 23
Géras: 204, 290
Gerðr: 241, 244
Geri: 230
Germáni: 48, 50, 124, 197, 198, 200, 221, 222, 223, 225, 231, 254, 265, 326
Germania (Tacitus): 221, 224, 225, 231, 238, 240, 243, 253, 254, 325
Germánie: 172, 221, 327, 330
Gerovitus (→ Jarovit): 269
Geruthus: 236
Gesta Danorum (Saxo Grammaticus): 23, 110, 223, 282
Gesta Hammaburgensis Ecclesiae Pontificum: 222, 260
Gilgames: 30, 37
Gimle: 255
Ginnungagap: 254
Giraldus Cambrensis: 312, 315
Giriká: 94
Girivradža: 287
Gjölþ: 235
gná dévi: 120
gnosticismus: 139
Gobae: 204
Goethe, J. W.: 25
Goibniu: 204, 208, 210
Gorgóna: 160, 292
Götterdämmerung: 255
Goya, Francisco: 42, 43
Grágás: 229
Gráinne: 216, 305
grál: 211
Gram Dánský: 242

Grani (→ Ódin): 282-285
Grannus: 204, 205
Grass, Günter: 257, 263
Gribojedov, Alexander: 151
Grimm, Jakob: 25
Gróa: 235, 236
Grunau, Simon: 259-261, 263
Gubernatis, Angelo de: 27
Gullintanni (→ Heimdallr): 246
Gullveig: 244
Gunnar: 110
Gunnild: 267
Gunnlöð: 231
gurz: 46, 126, 146, 213, 235
Guštásp (→ Vištápa): 149, 150, 168
Gylfaginning (→ Gylfiho oblouzení): 222
Gylfiho oblouzení (Snorri Sturluson): 232, 238, 247

had: 43-45, 68-71, 73, 85, 131, 145, 205, 235, 238, 247, 250, 258-260, 271
Haddingr (Hadingus): 242
Hádés: 57, 133, 157, 158, 167, 204, 267, 309
klytopólos: 166
Hadrianův val: 231
Hadubrand: 143, 249, 275
Halicentika (Oppianos): 44
Halikarnásson: 154
Hallinskíði (→ Heimdallr): 246
Hamingja: 253
Hamlet (Amlethus): 29, 236
handbanim: 247
Hangagoð (→ Ódin): 227, 263
Hanuman (Hanumat): 113, 115
Haoma: 85, 125, 130, 131
haoma: 130, 131, 135, 141

haomový rituál: 119, 130
Haosravah, kavi: 148
Haošjangha: 138, 144
Harachvaití: 127, 137, 205, 270
Haraiva: 136
Harald: 110
Harald Krásnovovlasý (850-933): 234
Harald Modrozubý (asi 940-986): 222
Harappa: 57
Harðgreip (Harthgrepa): 242
Hariščandra: 65
Harivanša: 88
Harjašva: 296
Harppe: 309
Harrisonová, Jane E.: 28, 29
Harthben: 229
haruspex: 184
Hárút: 127
Hastinápura: 95, 98, 100, 102
hašiš: 118
Hatherus (→ Höðr): 249, 285, 289, 290
Hattijci: 167
Haurvatát: 120
 Haurvatát-Ameretát: 127, 139, 149
Hávamál (→ Výroky Vysokého): 227
havran: 218, 219, 220, 230, 248,
Hebrejci: 36
Héfaistos: 153, 156, 159, 160, 172,
 174, 269
Heimdallr: 108, 109, 224, 244-246,
 248, 250, 253, 255
 Gullintanni: 246
 Hallinskíði: 246
Heimskringla (Snorri Sturluson):
 23, 222

Hekatoncheiroi: 165, 290
Hel (bohyň země mrtvých): 248,
 250
Hel (země mrtvých): 57, 166, 247,
 248, 250, 254, 255, 306
Helené: 90, 160, 164, 167, 169-171
Helgi: 231, 273, 274
Helgi Hundingsbani: 243
Heliand: 254
Hélios: 31, 82, 127, 157, 170, 269
Helmold: 266, 268, 269
Hengist a Horsa: 243, 308
Henricus Lettus: 269
Hérá: 78, 84, 153, 156, 157, 159,
 160, 163, 172, 174, 180, 289,
 290, 291, 292
Hérakleitos z Efesu: 20
Héraklés: 29, 30, 77, 83, 99, 104,
 105, 127, 152, 169, 172, 204,
 237, 289, 290, 291, 293
 „Héraklés na křížovatec“: 21
Herculés (→ Héraklés): 152, 172,
 204, 224, 225
 Herculés Musärum: 204
Hercynia/Herkynia: 262
Herder, Johann Gottfried: 25, 26
Herjann (→ Ódin): 227
hermafroditismus: 227
Hermann, Gottfried: 27
Hermés: 44, 82, 127, 153, 156, 158,
 159, 161, 165, 172, 174
Herminius: 195
Herminoni: 325
Hermóðr: 247, 248, 306
Hérodotos: 11, 21, 117, 138
Hertel, Johannes: 27
Hésiodos: 20, 21, 41, 43-45, 66,
 157, 160, 164-166, 208, 254,
 263, 326
Hesperidky: 251

Hestiá: 172, 180
Hésychios: 320
Heyne, Christian: 27
hierogamie (hieros gamos): 78,
 157, 169, 241, 263, 268, 314,
 315
hieros: 120
hierothesion: 127
Hildebrand: 143, 275
Hildiger: 110
Himálaje: 89, 102
hinduismus: 62, 75, 76, 79, 81
Hippobínos: 308
hippodamos (→ Kastór): 105, 308
Hippolytos: 22
hippomorfismus: 83, 158, 170,
 308, 314, 315
Hipponíkos: 308
Hiranjagarbha: 86
Hiranjakašipu: 90, 288
hircus: 190
Hisberna: 251
Historia Britonum (Nennius): 214
historismus: 26, 103, 148
Höðr: 247, 248, 250, 252, 255, 285,
 286
hóm (→ haoma): 141
Homéros: 11, 20, 21, 41, 57, 90,
 94, 101, 103, 160, 164-167,
 205, 263, 326
homosexualita: 144, 239
Hönnir: 250, 251, 253-255
Hora: 179, 193
Hora Galles: 236
Horatius: 90
Horatius Cocles: 193, 195, 218, 280
Horsa (→ Hengist): 243, 308
Hötherus (→ Höðr): 249
Hrdina s tisícem tváří (Campbell):
 30

hromoklín: 46, 68, 71, 80, 124,
 126, 145, 200, 201
Hrosshársgrani (→ Grani): 282
Hrungnir: 235, 271
Huginn: 230
Hugo de Lusignan: 23
Hultkrantz, Åke: 14
Humáj/Humájá: 150
Hüsing, Georg: 27
Husrau Pérviz: 143
Húšang (→ Haošjangha): 144, 151
Hvar chšaéta: 129
Hvergelmir (studna): 253, 254
hybris: 11, 134, 161, 176
Hygieia: 160
Hymnus na Afrodítu (homérský):
 163
Hyperborejci: 161
Hyperión: 82
Hypsistos: 44
Hyrrokkin: 247
Hystaspés (→ Vištáspa): 118

Chám: 295
Charitky: 160, 168
Chazzi (hora): 40, 43
Cheirón: 161, 230
Chetité: 36, 37, 48, 50, 55, 197,
 335, 336
chetitština: 39, 44, 61, 179
Chimaira: 309
Chios: 155
Chorásán: 146
Chorézm: 56
choršíd (→ Hvar chšaéta): 129, 270
Christensen, Arthur: 148
Chšathra Vairja: 120, 125
chthonické náboženství: 81, 156,
 157, 166, 168, 170, 271
churkil: 230

Churrité: 36, 55, 167, 335
 churritština: 39
 chvarena (farr): 130, 132, 134, 136, 140, 145, 146, 147, 171, 194, 263, 298, 318, 322
Chvatáj Námak: 142
 Чхвртъ: 270

Ibn Fadlán, Ahmad: 267
 ičchajánjónjasanjóga: 188
 Iðunn: 250, 251
Ifigénie na Tauridě (Eurípidés): 199
 ignis: 84
 Igor: 273
Iguvinské tabulky: 139
 ichthyomorfismus: 95
 Ikšvákuovci: 111
 Ilá: 91
Ilias: 62, 78, 88, 90, 153, 155, 160-162, 166, 169, 263, 291, 309
 Ilja Muromec: 271, 274, 275, 279
 Illujanka: 44
 imperátor: 306
 Inanna: 42
 incest: 44, 83, 133, 150, 302
 Indara: 56, 121, 124-126
 Indra: 56, 63, 64, 67, 69-75, 77, 79, 80, 85, 86, 91-94, 97, 100, 102-106, 109, 113-115, 121, 125, 126, 128, 130, 132, 135, 145, 146, 152, 168, 184, 187, 188, 192, 201, 203, 213, 218, 233, 235, 237, 244, 251, 262, 267, 271, 273, 274, 280, 281, 287, 289, 292, 298, 300, 312, 335, 338-340, 343
 Sutráman: 192
 Šakra: 72

Vrtrahan: 68
 Indramálá: 134
 Indrání: 71, 76, 78
 Indraprastha: 98
 Indrašatru (→ Vrtra): 115
 Indus: 50, 56, 86, 162
 Ingaevoni: 325
 ingenui: 224
 interdicere: 185
 interficere: 185
 Ióannés Malalas (491-578): 269
 Iolé: 289
 Íradž: 146, 318
 Irmin: 233
 Irminsúl: 233
 irmintheod: 233
 Irsko: 49, 90, 194, 198, 203, 205-209, 211-214, 222, 223, 226, 244, 280, 294, 299, 302, 303, 305, 309, 313, 316
 Isfandijár: 143, 150
 Ísis: 31, 42, 224
 Istaevoni: 325
 Ištar: 40, 42
 italština: 50
 iüges auspicium: 189
 iüs: 53, 138, 184, 333, 334
 Ixión: 84, 152, 309

Jadu: 295
 Jaduovci: 89, 287
Jadžurvéda: 62, 201, 310
 Jafet: 295
 Jajáti: 91, 94, 100, 102, 134, 135, 294, 295, 297-302, 307, 318
 Jakobson, Roman: 32
 Jakub I.: 29
 Jama: 32, 83, 86, 131-134, 141, 166, 204, 215, 288, 324, 326, 327, 329, 330

Jamí: 83, 133, 324, 326
 Jamík: 133, 140
 Jamuná: 56, 86, 88, 89, 93, 94, 98, 103, 297
 Jana z Arku: 29
 Jānus: 179, 181
 jaož: 53, 137, 333, 334
 Jarl: 224, 245
 Jaropolk: 273
 Jarovit: 269
 Jáska: 62
Jasna: 118, 121, 130, 132, 135
 Jásón: 29
Jašty: 121, 122, 132
 játajati: 65
 Jazd: 142
Jazyk básnický (→ Prozaická Edda): 235, 236, 244
 Jefferson, Thomas: 177
 jelen: 96, 163, 205-206
 Jeremiáš: 129
 Ježíš Kristus: 30
 Jima: 83, 131, 134, 140, 327
 Džamšíd: 133
 Jama: 131
 Jima chšáeta: 131-134, 136, 138, 145, 148, 281, 294, 298, 300, 325, 326
 Jörmungandr: 235
 Josef: 29
 jós: 53, 137, 333, 334
 Jötunheimr: 248
 Judhišthira: 97-101, 104, 105, 107, 108, 191, 249, 287, 310, 313
 Jung, Carl Gustav: 30, 31, 299
 Jünius: 180, 184
 Jünö: 172, 174, 177, 180, 183, 190, 192, 291
 Curitis/Quiritis: 192
 Jünö Lúčina: 180

Prönuba: 180
 Seispes Mater Regina: 181
 Jünöníus: 180
 Júpiter (→ Juppiter): 78, 172, 177, 193, 200, 203, 305
 Juppiter (gen. Jova): 174, 177, 191, 198-200, 203, 259
 Diüs Fidius: 178, 193, 195, 203, 232
 Jovis dies: 224
 Tonans: 178
 Justinianus: 271
 Juve: 178, 179
 Juvenalis: 330

Kabeirové: 160
 Kaikéji: 112
 Kain: 37, 328
 Kála: 106
Kalendář z Coligny: 207
Kalevala: 248
 Kálí: 79
 Kálidása: 93
 Kálijuga: 109
 Kallimachos: 157
 Kallisté (→ Artemis): 163
 Kallistó: 163
 kálvis: 259
 káma: 104
 Kambýsés: 150
 kanec: 90, 191-192, 205, 219-220, 248
 kanibalismus: 41, 44, 287
 kapros: 192
 Karel Veliký: 23, 222, 233
 Karl: 224, 245
 Karna: 30, 96-98, 100, 101, 105, 106
 Kastór: 77, 169, 170, 243
 hippodamos: 105, 308

- kastrace:** 23, 39, 41, 42, 44, 45, 72, 310
 kastrát: 69
Káší (Váránasí/Benáres): 89, 287, 296
Katiarové: 138
Kaušaljá: 112
Kaváta, kavi: 147
Keats, John: 159
Kefalos: 79
Keltiberové: 49
Keltové: 48-50, 53, 129, 196-198, 221, 265, 300
 Protokeltové: 54, 207
keltština: 49-51, 61, 224
Kentauros: 84, 309
Kentauri: 27, 83, 84, 161, 230
Kerauniá (→ Semelé): 272
keraunos: 272
Keraunos (→ Zeus): 272
Keresáspa: 112, 131, 132, 135, 136, 147, 308
Kerman: 142
Kerry (hrabství): 215
Kestutis: 258
Kimbrové: 221
Kingu: 38
Kirdír: 151
Kleitos: 79
Klóthó: 253
klytopólos: 166
***Knihla králů* (Šáhnáme):** 131, 136, 142, 145, 146, 273
***Knihla o dobývání Irska* (Lebor Gabála Érenn):** 23, 207
Knýtlinga Saga: 266, 268
koiranos: 227
koitus (soulož): 78, 81, 144, 241, 263, 311, 313, 315-316
Kókytos: 166
Kolaxais: 138
komunismus: 36, 213
Konr Ungr: 224, 245, 246
Korán: 127
Korinthos: 154
Korónis: 161, 164
Kórykion (jeskyně v Kilikii): 44
kosmogonie: 19, 35, 46, 139, 175, 254, 317, 325, 327, 329, 330
kosmologie: 19, 119, 256, 343
koza: 157, 159, 192
kozel: 159-160, 190, 192, 235, 251, 258, 310-311, 313, 315
kozorožec: 99
kráva: 46, 51, 68-71, 77, 82, 112, 121, 139-140, 144, 146, 188, 192, 205, 254, 295, 315
 jalovice: 158, 180, 192
 tele: 68-69, 158, 188-189
***Kratylos* (Platón):** 27
kríós: 192
Kristus (→ Ježíš Kristus): 28, 31, 200, 248
Kriwe/Criwe: 258
kronika: 90, 107, 142, 143, 151, 168, 216, 223, 259, 273
***Kronika pruská* (Peter von Dusburg):** 259
***Kronika Tabarí* (Belamf):** 142
Kronos: 42-45, 165, 172
Krpa: 97, 100
Kršánu: 85
Kršášva: 112, 136
Kršna (→ Višnu): 75, 90, 91, 98, 100, 101, 102, 106, 109, 112, 114, 215, 286, 287, 288, 292, 337
Kršna Dvaipájana (Vjása): 89, 112
krštír: 65
krtek: 162
krvesmilstvo (→ incest): 39, 238, 242, 301
krýsa: 162
křesťanství: 22, 23, 29, 48-50, 53, 63, 118, 124, 139, 143, 196, 203, 206, 209, 216, 222, 234, 235, 258, 261, 263, 264, 265, 269, 271, 273, 279
 Satan: 252
 transpozice mýtů: 170, 205
kšatra: 61, 198, 316
 kšatram varjam: 120
kšatrijové: 61, 64, 65, 71, 72, 76, 92, 103, 104, 129, 161, 188, 190, 233, 238, 295, 297, 301, 310, 326, 337
Kuhn, Adalbert: 27, 80
***Kulwch a Olwen*:** 210, 220
Kumarbi: 39, 40, 44, 45
Kuntí: 96-98, 100, 102, 104-106, 132, 296
kůň/koně: 20, 51, 55, 102, 105, 112, 118, 133, 136, 138, 158, 166-167, 170, 186, 189, 191-192, 205, 212, 227, 247-248, 287, 296-297, 300-301, 308-316, 335, 341
 Equirria: 189
 hřebeč: 83, 91, 126, 148, 192, 251, 296, 308-310, 313, 316
 klisna: 83-84, 205, 251, 308, 310, 312-313, 315-316
 koňari: 77, 83, 105, 170, 308
 koňská božstva: 205, 212
 „koňská“ jména: 118, 149, 308
 „koňské“ tradice: 83, 243, 260, 270, 271, 296, 309-316
 koňské mýty: 158, 300
 oběť koně (*ašvamedha*): 84, 102, 191, 287, 301, 308-316
 → Octóber equus: 191
 věštecký obřad: 189
Kurd-alä-Wärgon: 179
Kurtivaza (→ Sattivaza): 55, 336
Kuru: 93
Kurukšetra: 195, 325
Kuruovci: 89, 93, 97, 100, 109-111, 195, 230
Kuruovské pole, bitva (Kurukšetra): 88, 100, 108-110, 113
Kvasir: 80, 244
Kybelé: 22, 23, 42, 163
Kyklady: 155
Kyklóповé: 290
Kýros: 30, 117, 129, 150
laborátóres: 198
Lactantius: 22
Lachesis: 253
Lakónie: 169
Lakšmana: 112, 113
Lambert, Wilfred: 38
Landnámabók: 234
Lang, Andrew: 28
Langobardi: 49
Lanká (Cejlón): 88, 113, 115
Larcus: 195
***Lebor Gabála Érenn* (Kniha o dobývání Irska):** 23, 207, 214-216
Léda: 90, 169, 170
legirupa: 187
Leiden (Lugudunum): 202
Leif Erikson: 30
Lemmikäinen: 248
Lémnos: 153, 160, 173
leopard: 163
Lesbos: 155
Léthé: 166

lev: 20, 124, 163
 Lévi-Strauss, Claude: 32, 33
 levirát: 95
 lex: 184
 Liber: 163, 179
 → Dionýsos: 172
Libri fulgurales: 184
Libri haruspiciini: 184
Libri rituales: 184
 lineární čas: 35, 38, 57, 214
 Lipoxais: 138
 Livius: 175, 182, 183, 186, 193,
 273, 320, 322, 323, 329
 Livius Andronicus: 172
Livonská kronika (Henricus
 Lettus): 269
 Lleu Llawgyffes: 29, 210, 213, 214,
 219, 220
 Lleuelys: 210, 211, 329
Lludd a Lleuelys: 210
 Lludd Llawereint: 210, 211, 213, 329
 Llwyd: 212
 Llŷr: 212
 Lóðurr: 250, 254
 Lohrasp: 149, 168
Lokasenna (→ Edda): 252, 253
 Loki: 230, 245, 247-253, 255, 306,
 309
 Thökk: 248
 Lóthar: 301
 Loxiás (→ Apollón): 162
 Lūa Māter: 183
 Lucanus: 198, 199, 203, 204
 Lūcerēs: 195, 329
 Lucrētia: 194
 Lucretius: 324, 325
 Ludgate: 210
 luēs: 183
 Lug: 203, 208, 209, 211, 213, 214, 217,
 219, 223, 225, 226, 230, 232

 samildánach: 202, 210
 Lugaid: 220, 305, 318
 Lugaid Láigde: 305
 Lugaid Riab nDerg: 300, 302, 303
 Lugnasad: 203, 207, 214
 Lugudunum: 202
 Lugus: 202, 203, 211, 214, 233
 Lúkiános: 23, 204
 Lupercália: 190, 191, 313
 Luperkové: 190, 191
 lūpus: 190
 Luvijci: 36
 Lýdie: 164
 Lydus, Johannes: 189
 lykanthropie: 229
 Lykúrgos: 164
 Lynkeus: 170
 Lyon (Lugudunum): 202
 lyssa: 230

Mabinogi: 199, 205, 206, 209, 212,
 217, 314
 Mabon fab Modron: 205, 320
 Mac Óc (→ Óengus): 205
 Macpherson, James: 219
 Macrobius: 182, 184
 Macha: 205, 215, 216, 218, 314
 Mada: 80, 244
 Mádhaví: 91, 100, 295-299, 302,
 304, 305, 307
 Madhu: 299
 Mádrí: 96, 97, 101, 104, 132, 188
 Mag Cruachán: 301
 Mag Mell/Meld: 212
 Mag Rath: 292
 Mag Tuired: 207-209, 212, 213,
 325
 Magadha: 57, 87, 89, 100, 286, 287
 Magni: 255
Mabábbárata: 30, 54, 72, 80, 88,

90-93, 95, 102, 103, 105, 106,
 108, 110, 111, 114, 126, 127,
 134, 148, 153, 191, 195, 201,
 213, 214, 223, 245, 249, 250,
 252, 255, 273, 286, 289, 294,
 299, 310, 311, 313
 Máia: 158
Maitrájanisanbitá: 185
 májá: 67, 68, 70
 Makarón Nésoi (→ Ostrovy blaže-
 ných): 166
 Malinowski, Bronislaw: 32
 Māmars (→ Mārs): 178
 Māmers (→ Mārs): 178
 Manannán mac Lir: 212
 Mánaví: 326
 Manawydán mac Llŷr: 212
 mandala: 62, 85, 86, 295
 Mándavja: 107
 Mání: 151
 manichejci: 53, 118, 139, 140, 143
 Mannhardt, Wilhelm: 29, 260
 Mannus: 254, 325, 326, 329, 330
 Manótihr: 146, 318
 Manu: 69, 83, 86, 91, 99, 326, 329,
 330
Manuovy zákony (Manusmrti): 186,
 187, 215, 346
 Manuščihr: 151
 manzdra: 122
 Maponos: 205, 320
 Marathón: 159
 Marcus Curtius: 176
 Mardöll (→ Freyja): 247
 Marduk: 38
 Margiána: 136
 Marie: 31, 205
 Maris (→ Arés): 174
 Marivaleová, Patricie: 159
 marjanni: 55, 64

Mark: 216
Márkandéjapurána: 103
 Mārs: 129, 172, 174, 177-179, 189,
 191, 193, 198-200, 203, 205,
 224, 280, 305, 311, 312
 Mars Thingsus: 203, 231
 Mārs vigila: 306
 Mārtis dies: 203, 224
 Martovo pole: 189, 191, 311-313
 Teutates: 203
 Marsilius Ficinus: 24
 Marte: 179
 Marut: 64, 127
 Māruti: 115
 Marutové: 63, 73, 75, 105, 188,
 219, 280
 marxismus: 33, 36
 Mašja: 140
 Mašjánag: 140
Mač/Mātuška Syrá Zemljá: 127,
 181, 270, 274
 Māter: 181
 Māter Mātūta: 181, 182, 192, 280
 Math uab Mathonwy: 210, 294,
 304
 Mathura: 89
 matkovražda (matricida): 39
 Mātrae: 205, 314
 Mātrālia: 181
 Mātres: 205, 314
 Mātrōna: 179, 205, 320
 Mātrōnae: 205, 253, 314
 Matsja: 94
 Matsjové: 89, 94, 100
 Mattivaza (→ Šattivaza): 55, 336
 Mauss, Marcel: 32
 Māvors (→ Mārs): 178
 Mázandarán: 147-149
 Mazda (→ Ahura Mazda): 119, 121,
 338, 345

mazdá: 137
 sv. Mauritius: 269
 med: 299
 Medb: 215-218, 220, 247, 299-301, 303, 304, 314
 médhira: 122
 Mediolanum (Milán): 49
 medovina: 85, 185, 226, 227, 240, 244, 251, 299, 300
 Medugenus: 299
 Meduna: 299
 Medúsa: 309
 medvěd: 163, 205, 229
 Megasthenés: 22, 57, 89
 Mějdějn: 259
 Melerpanta (→ Bellerofontés): 174
 Ménaka: 92, 297
 Menelaion: 169
 Menelaos: 160, 167, 169
 Menrva (→ Athéná): 174
 Mercurius: 174, 179, 199, 200, 203, 205, 224
 → Hermés: 172
 Mercurii dies: 224
 omnium inventorem artium: 198, 202
merseburská zařikadla: 248
 Méru (hora): 102, 149
 Mesoromasdés: 123
 Métis: 160, 299
 Metoděj: 265
 Mettius Fufetius: 193
 Miach: 209
 Mide (Meath): 207, 300
 Miðgarðr: 145, 235, 254
 Miðgarðsormr: 235, 250, 255
 Mihrhormuz: 123
 Michael: 129
 Mikula Seljaninovič: 273, 318
 sv. Mikuláš: 170
 Míl: 209, 211, 214, 215
 Milton, John: 166
 Mímameidr: 253
 Mímir: 226, 253, 255
 Mímisbrunnr (studna): 253
 Minerva: 174, 177, 180, 198
 → Athéná: 172
 Belisama: 204
 Míngaugas: 258
 Mínós: 158, 164, 168
 Mínoštauros: 158, 164, 165, 174
 Mínyos: 164
 mir: 193, 267
 Mišaru: 125
 Mitanni: 55, 56, 203, 335, 337
 Mithra: 31, 64, 80, 122-127, 132, 136, 140, 144, 147, 338, 345
Mithraistická liturgie (Dieterich): 31
 Mithrás (→ Mithra): 124, 127
 Mithridatés: 127
 Mitra: 56, 63-65, 67, 81, 103, 104, 106, 122, 152, 168, 178, 193, 203, 214, 232, 249, 267, 330, 335, 337
 mitradruh: 72
 Mittwoch: 231
 Mjöllnir: 234, 237, 247, 255, 262, 263, 271
 mnohomužství (→ polyandrie): 103
 Móði: 255
 Modron: 205, 320
 moðr: 267
 Mohendžo-Daro: 57
 Mohl, Jules: 147
 Moiry: 253
 Mojžís: 29, 30
 Mojžísův zákon: 176, 187
Mojžís a monotheismus (Freud): 30

Mokoš: 270
 sv. Moling: 215, 292
Moralia (Plútarchos): 181
 morðvargr: 229
Morfologie pohádky (Propp): 32
 morforwyn: 246
 Mórrígan: 206, 215
 mōs maiōrum: 175
 muchomůrka červená (*Amanita muscaria*): 86
 Mucialis (Collis): 232
 Mucius Scaevola: 195, 232
 Mudgala: 189
 Müller, Friedrich Max: 26-28, 33, 80, 81, 182
 Muninn: 230
 Murdjánag: 140
 Murray, Gilbert: 29
 Murrayová, Margaret: 29
 Muspellheimr: 254, 325
 Muspilli: 254
 myš: 162
 mytologéma: 12, 70, 79, 85, 108, 139, 162, 264, 317, 320
 mythologie:
 difúzionistická: 13, 37, 41, 46
 migrace: 14, 15, 50, 51, 85
 monogeneze: 14
 naturalistní: 27, 80
 polygeneze: 13, 14, 24
 psychoanalytická: 14, 28, 30, 32, 34
 ritualistická: 14, 28-30, 32, 34
 sociologická: 26, 32, 34, 103
 solární: 27, 28, 79-83, 85, 106, 124
 strukturalistická: 32-34
 universální: 13, 14, 32, 33
Mythologiques (Lévi-Strauss): 33
 mytologiiá: 12

mýtus:
 a rituál: 28, 29
 etymologie (mýthos): 11, 12
 transpozice: 13, 54, 104, 106, 107, 109, 143, 149, 170, 182, 214, 231, 241, 243, 249, 272, 273, 320, 327, 328, 329
 Naharvalové: 243
 Náhid: 149
 Nahuša: 91
 naiha: 53, 334
 Nairjósanha: 130
 Nakti: 79
 Naktóšása: 79
 Nakula: 97, 99, 102, 104, 105, 127, 308
 Namuč: 72, 114, 194
 Nana: 23
 Nánhathja: 77, 121, 127
 Nanna: 247, 249, 267
 Nantosuelta: 205
 Napát Apám (→ Apám Napát): 318
 Nár: 301
 Nárada: 295
 Narasinha: 90
 Narášana: 130
Nartové, kavkazský epos: 117, 139, 252, 292
 Násatja: 77, 121, 127, 170
 Násatjové: 56, 77, 80, 203, 335
 Nasu: 121, 137, 138, 184
 Natrimpe: 259, 262
 Nefelé: 84, 309
 Nechta Scène: 217
 Nechtan: 85, 208, 302, 319, 320, 322
 nekromantie: 166
Nekyia (→ *Odysseia*): 166, 168, 170
 nekys: 137

Němci: 257
Německo: 49, 50, 221-223, 257, 265, 268
Nemed: 208, 211, 314
nemeton: 314
Nemetona: 205
Nemrud Dagh: 127, 150
Nennius: 214
Neptūnus: 85, 174, 179, 320, 321, 323
 → Nechtan: 208, 320
 Neptūnālia: 321
 → Poseidón: 172
Nerthus: 200, 238, 241
Nessos: 83, 176, 230, 290
Nestorův letopis: 266, 270, 272
Nethuns (→ Neptūnus; Poseidón): 174
Níðhögr: 247
Nietzsche, Friedrich: 118
Niflheimr: 254, 325
Niflungové: 252
Níké: 160, 223
Nirrti: 183
Nirukta („Etymologie“): 62
Nisája: 136
Njörðr: 238-243, 253
Nó róz: 134
nōbiles: 224
Nódons (Deo Nodonti): 211
Noe: 37, 132, 207, 295
noib: 53
Nonnos z Panopole: 41, 43, 44
Norna: 253
Nová srovnávací mythologie
 (Wikander): 9
Nová věda (Vico): 24
nrhan (→ Rudra): 75
Núadu: 203, 208, 209, 211, 213, 214, 225, 232, 233
 Argatlám: 210
 nūdipedālia: 240
Numa Pompilius: 107, 193, 195, 273
nūmen: 179, 330
 nūmina: 175, 179, 180
Numitor: 305, 318
Núñez de Balboa, Vaco: 24
Nyikanga: 29

O kultu model (de Brosses): 24
O původu pobádek (Fontenelle): 24
oběti: 32, 98, 126, 129, 156, 164, 176, 192, 199, 213, 227, 240, 242, 258, 260, 267, 271, 282, 283, 287, 295, 298, 299, 326, 328
 býčí oběť: 139
 lidské: 29, 198, 200, 203, 222, 224, 231, 233, 239, 282, 284, 309-313
 náhradní oběť: 65
 oběť koně (*ašvamédha*): 102, 191, 308, 309, 310-316
 obětní rituál: 162
 obětní rituály: 84
 rituální vražda: 291
 ukorištěné zbraně: 183
 vítězný kůň: 191
 živé ryby: 179
obryně: 236, 242, 245, 247, 248, 250
obři: 40, 86, 105, 145, 185, 212, 213, 230, 234, 235, 237, 240-242, 244, 247, 248, 250-252, 254, 255, 274, 282, 283, 284, 292, 307, 325, 330
 obrobijce: 230
Occopirmus: 261
Oceánie: 152

Octöber equus: 191, 311-313, 316, 320
Ódin (Óðinn): 76, 85, 111, 145, 195, 200, 202, 203, 204, 213, 219, 224-234, 237, 238, 240-245, 247, 248, 250, 251, 253-255, 260, 263, 264, 271, 274, 280, 282-286, 289, 291, 292, 295, 306, 307, 309, 325
 Brúni: 110
 Grani: 282-285
 Hangagoð: 228, 263
 Herjann: 227
 Tviþblindi: 249
 Yggr: 227
Óðinn (→ Ódin): 226
Odysseia: 62, 88, 164, 166, 167, 170, 172, 263
Odysseus: 57, 166, 170
Óengus: 205, 216, 319
ogamské písmo: 204
Ogma: 204, 208, 211, 213
Ogmios: 204, 290
ogn: 84
Óhrmazd (→ Ahura Mazda): 120, 126, 130, 141, 145
Oidipús: 29, 30, 39, 70
 oidipovský komplex: 14
 oidipovský mýtus: 33, 152
Oisín/Ossian: 206, 219
Oité (hora): 290
Ókeanos: 41, 42, 57, 153, 166, 167, 326
sv. Olaf: 222, 271
Oleg: 107, 273, 274
Ollathair (→ Dagda): 208
Ollerus: 241
Olo: 285
Olympijské ódy (Pindaros): 160, 166, 263
Olympos: 153, 158
 Olympané: 159
Opália: 181
Opicónsivia: 181
Oppianos: 44
Ops: 181, 193, 306
örätóres: 198
orel: 85, 137, 147-148, 244, 250-252
Orfeus: 164, 248
 orfeovský mýtus: 14, 152
orfismus: 21, 45, 168
 orfická mystéria: 165
Óríón: 79
ornithomorfismus: 169, 205
Óromasdés (→ Ahura Mazda): 127, 128
Orwell, George: 34
Oscar: 219
Osiris: 29, 37
Ostrogótové: 49
Ostrov blažených: 43, 132, 166, 168
otcovražda (parricida): 39, 70, 71
Othinus (→ Ódin): 241, 249, 284
Otta z Bamberka: 266
ovce: 126, 167, 191-192, 316
Ovidius Naso, Publius: 139, 172, 175, 181, 184, 190, 192, 325, 329
Padrimpus: 263
Pafos (na Kypru): 205
Paián/Paiéón (→ Apollón): 156, 161
paišáča: 188
Palaifatos: 22
Palés: 189
Palestrina: 183
Palilia/Parilia: 189

Pán: 44, 82, 159, 161, 165, 261
Paňčálovci: 89, 97, 98, 100
Pandóra: 165
Pánu: 95-97, 107, 108, 110, 111, 188, 246
Pánuovci: 97-101, 103-105, 108, 109, 111, 113, 132, 134, 195, 213, 230, 287
Pani: 69
Pánini: 87, 88
Pániovcí: 68, 115
pankuš: 207
panna: 91, 102, 160, 161, 163, 188, 215, 248, 297-299, 302, 304-307
 mořské panny: 246
 panenské bohyně: 253, 307
 panenství: 94, 96, 97, 158, 210, 294, 304
 Panna Marie: 205
 virgō intacta: 181, 297
pantheismus: 159
Pántotrofos: 127
Papas (frýžský Zeus): 22
Paradáta: 138, 144
Paralatai: 138
Parášara: 94, 110
Parašuráma: 90, 112
Pardžanja: 73, 115, 262
Paríkšit: 102, 109
Paris: 30, 160, 169
Parmenidés: 19
Parnásson: 154
Paródaras: 79
partheneion: 67
parthenogenese: 292
Partholón: 207, 211
Parthové: 117, 143, 150
Pásifaé: 164, 315
Pašupati (→ Rudra): 77, 286
pátálam: 262
pathikrt: 177
Patollus: 259, 260, 262-264
 sv. Patrik: 196, 206
Paulus Diaconus: 311
Pausaniás: 169
Pecullus (→ Pikollos): 261-264
Pégasos: 158, 309
Pelops: 29
Pentheus: 164
peregynja: 271
Pérès, Jean Baptiste: 27
Pergrubrius: 261
Peri tés Syriés theú (Lúkiános): 23
Pěrkōns: 235, 262, 271
Perkun: 265
Perkúnas: 74, 253, 259, 260, 262, 263, 271, 272
Perkūnos: 257
Perkūnus: 259, 261
Persefoné: 156-158, 164, 172
Persepolis: 116, 147, 150
Perseus: 29
Persie: 147
Perunъ: 74, 262, 270-272, 275
Perynja: 271
pes: 124, 206, 217-218, 310
 fena: 68, 259
Peter von Dusburg (Petras Dusburgietis): 259
pětičlenné rozdělení země/státu: 207, 208
Pharsalia (Lucanus): 198
Piccolomini, Enea Silvo: 258
pikals: 262
Pikollos (Pecullus): 257, 258
pikūlas: 262
Pilvitus: 261
Pindaros: 153, 160, 161, 166, 168, 263

Píseň o Fáfnim (→ Edda): 230
Píseň o Hildebrandovi: 222
Píseň o Nibelunzích: 223
Píseň o Reginnovi (→ Edda): 230
Píseň o Rígovi (→ Rígsthula; → Edda): 224, 245
Píseň o Trymovi (→ Edda): 236
Pisinah, kavi: 147
Písňová Edda: 223, 226, 227, 231, 236, 244, 252, 254
Platón: 12, 20, 25, 27, 168, 211, 226
Plinius: 186
Plútarchos: 21, 123, 159, 175, 181, 186, 293, 311, 320, 329
Podargé: 309
Polias: 160
Polská kronika (Długosz): 259
polyandrie: 98, 104, 265, 303, 305
Polybios: 22, 311
Polydeukés: 77, 105, 169, 170, 243
polymastismus: 163
polytheismus: 64, 119
Pömōna: 181
pōns (gen. pontis): 177
pontifex m̄aximus: 177, 191, 305
Porenutius: 269
Porevit: 268
Porfyrios: 44
Poros: 67
Porsenna: 195
Portūnus: 180, 181, 320
Poseidón: 91, 94, 156, 158, 165, 172, 174, 177
 Poseidón Hippios: 308
potopa: 37, 99, 207
Potrimpos: 257, 260
Potrimpus: 261
Pourušápa: 118, 131
pouruvástra: 137

Pradžápati: 86, 112, 136, 311, 312
pradžápatja: 188, 346
praefectus: 138
Praeneste (→ Palestrina): 183
Praetorius, Matthias: 263
prase: 192
 prasnice: 192
Pratardana: 298
Priéné: 154
prijadháma: 73
Primitivní kultura (Tylor): 28
prōdigia: 184
Prodikos: 21
Proitos: 164
Prokopios: 271
Proměny (Ovidius): 139, 172
Prométheus: 85, 165, 250, 252
Prōnuba (→ Júnō): 180
Propertius: 330
Propp, Vladimír Jakovlevič: 32
Proserpina (→ Persefoné): 172
Prótagorás: 20
Próteus: 158, 167
Protoindové: 36
protojazyk: 26
protokomunita: 26
protokultura: 26, 36
protomýtus: 26, 41, 52, 244, 304, 321, 322, 323
provensálština: 50
Prozaická Edda (Snorri Sturluson): 23, 222, 244, 307
Prsten Nibelungü (Wagner): 223
Prthá: 96
Prthiví: 78, 158
Pruská kronika: 259
Psí léta (Grassl): 257
Publius Valerius („Publicola“): 195, 280
purány: 62, 72, 89, 112

puróhita: 138
 Puru: 91, 294, 295, 300, 302
 Púruovci: 91, 93, 95
 Purúravas: 84, 91, 304
 Puruša: 86, 139, 301, 311, 326,
 329, 330
 purušamédha: 310-313
Purušasúkta: 86
 Puruvit: 269
 Puschkajtus: 261
 Púšan: 63, 73, 81, 82, 129, 159,
 261, 265, 318
 púšarja: 82
 Puy de Dôme: 214
 pýar (pýos): 82
 Pykullis (Pykúlas): 263
Pýthijské ódy (Pindaros): 161

 Quintus Curtius: 138
 Quirinālis (collis): 194
 Quirínus: 177-179, 193, 194, 199,
 200, 203, 305, 330
 Quirites: 178

 ráðbanim: 247
 rádža: 53, 61, 196, 313, 316
 rádžanjové: 61, 224, 287
 rádžanja: 181, 280
 radžas: 104
 rádžasúja: 84, 98, 191, 287, 313
 Rafael: 129
 Raglan, lord: 14, 29, 30, 106, 143, 193
 ragnarök: 109, 140, 145, 195, 213,
 232, 235, 238, 245, 247-250,
 252, 253, 255, 325
 ragnarökkr: 255
 Ragnhilda (Regnilda): 243
 rákšasa (druh sňatku): 188, 215
 Ráma: 75, 90, 99, 112-115, 136,
 292, 296

→ Višnu: 114
 ráma: 112
Rámájana: 54, 72, 88, 111, 112,
 114, 115, 136, 311
 Ramnēs: 195, 329
 Rammes viri: 330
 Rank, Otto: 14, 30, 143
 Rasí: 115
 Rašnu (→ Višnu): 125, 140, 345
 Rátrí: 79
 Rávana: 90, 113-115, 288
 Rdžrášva: 77, 189
 Rébha: 77, 170
 Rēgia: 177, 191, 192, 305, 311-313
 Regillus (jezero): 195, 325
 Regína: 181
 Reginn: 230, 231, 253
 Remus: 189, 191, 192, 327-330
 rēs pública: 176
 rēx: 53, 191, 225, 306, 316
Rgvéda: 26, 62-64, 67, 71, 73, 75,
 76, 80, 83, 85, 86, 105, 108,
 109, 115, 119, 153, 162, 183,
 214, 295, 310, 321, 340
 Rgvidhána: 129
 Rhadamanthys: 168
 Rheá: 43
 Rhēa Silvia: 305
 Rhiannon: 205, 212, 215, 314
 Ríg (→ Heimdallr): 224
Rígstbula (Rígsþula; → Edda): 224
 Rínda: 249
 Rindr: 248
 Ring: 110
 Rinvit: 269
 Rjurik: 107, 273
 Robin Hood: 29
 Ródasí: 76
 Rōma: 173
 románské jazyky: 48, 50

Rōmulus: 29, 30, 107, 189-194,
 273, 305, 318, 327-330
 sv. Rónán: 292
 rta: 65, 120, 122, 183, 343
 Rudra: 63, 73-76, 161, 162, 177,
 233, 264, 286, 287, 289, 292,
 337
 Mahádéva: 287
 Pašupati: 77
 Šarva: 76, 121
 Rudrjové: 63
 Rudrové: 63, 73
 Rufus, William: 29
 Rujana: 268
 Rukminí: 288
 Ruillus: 75
 runy: 129, 219, 222, 232, 280
 Rusko: 49, 56, 90, 116, 117, 222,
 265, 266, 271, 284, 332
 Rusové: 270
Ruskaja Pravda: 266, 267
 Rustam: 136, 143, 147-150, 218,
 275, 280, 294
 ryba: 90, 94, 99, 179, 207, 260,

 Řím: 23, 48, 49, 53, 54, 91, 124,
 129, 173, 174-176, 182, 184,
 187-191, 193, 195, 197, 206,
 211, 221, 223, 232, 265, 294,
 300, 306, 309, 312, 313, 315,
 316, 320, 321, 324, 327, 328,
 330
 interpretatio romana: 43, 172
 rēs pública: 176
 Římané: 213

 Sabazios (→ Dionýsos): 163
 Sabinky: 190, 194
 Sabinové: 195, 213, 244
 Sabinus, Georg: 258

sacerdōs públicus: 306
 sacrária: 306
Sága o Egilovi: 230
Sága o Gautrekovi: 282
Sága o Thidreksovi: 253
Sága o Völsunzích: 252
Sága o Ynglinzích (Snorri
 Sturluson): 222, 226, 229,
 240, 243, 244, 295, 307
 Sahadéva: 97, 99, 102, 104, 105,
 127, 170
 sahasramuška: 67
 Saint-Beuve: 147
 sakhá: 72
 Salm: 146
 Sám: 136
 Samain: 207, 219
Sámavéda: 62
 samildánach (→ Lug): 202, 210
Sámnáme: 142
 Samonios: 207
 Samos: 155
 Samothráké: 160
 samrádž: 94, 98, 134, 294, 300, 313
 Saňdžaja: 89, 101
 Sangarios: 23
 sansára: 90
 Sanvaran: 93
 Saošjant: 125
 Saramá: 68, 115
 Saranjú: 27, 83, 84, 158, 308, 314
 Sarasvatí: 56, 80, 99, 104, 125, 127,
 137, 192, 194, 205, 305, 315
 Sargon: 30
 Sarmati: 49, 266
 Sarpédón: 155, 161
 Sasové: 222, 225
 Satan: 252
 satí: 97, 267
 Satjavatí: 93, 95, 110, 134, 296

sattva: 104
Säturnus: 43, 172, 174, 183, 194, 223
 Saeturnus: 179
Saules meita: 170, 264, 265
Saurva: 121
Saussure, Ferdinand de: 33
sautrámaní: 192
Savarná: 83, 91
Savitar: 81, 129
Saxnót (→ Tíw): 225, 232, 233
Saxo Grammaticus: 23, 54, 110,
 223, 229, 236, 240-243, 249,
 251, 266-268, 282-285, 289,
 306
Scaliger, Josephus Justus: 24
seiðr: 226, 236, 241, 242, 244
Sēispes (→ Jūnō): 181
Sekandar: 150
Seléné: 180
Seleukovci: 57
seljanin (→ Mikula Seljaninovič):
 273
Semelé: 163, 263, 268, 272
sēmideus: 249
Semité: 36, 55
semitské jazyky: 26, 36, 226
Semnónové: 231
Senchus Mór: 211
Servius Tullius: 194
Sétanta (→ Cú Chulainn): 217
Sethlans (→ Héfaistos): 174
Shakespeare, William: 236, 330
Schelling, Friedrich: 25, 26
Schikaneder, Johann Emanuel: 118
Schiller, Friedrich: 25
Siegfried (→ Sigurðr): 29
Sigmundr: 230, 231
Sigrdrífa: 231
Sigurðr: 29, 230, 231, 253, 267,
 274, 286
Sigyn: 250, 252
Síjámak: 143
Sijávuš (→ Sjárvaršan): 143, 146,
 148
Silvānus: 204
Símarǫgl̥: 270
Símurgh: 143, 147, 150, 270
Sineus: 273
Sinfjötli: 230
Síra: 340
Sírius: 320
Sírona: 205
Sístán: 146
sístánský cyklus: 142, 143, 146,
 147
Sísyfos: 168, 176
Sítá: 99, 112, 114, 115, 216, 340
Sjárvaršan, kavi: 148
Skaði: 240, 241, 243, 250
Skandinávie: 53, 54, 90, 98, 110,
 129, 195, 203, 222, 232, 240,
 273, 289, 291, 293, 294, 307
Skíðblaðnir: 243
Skírnir: 241, 244
Skythie: 56
Skythové: 49, 117, 138, 252, 266,
 267, 326
Sleipnir: 230, 247, 251, 309
Slované: 48-50, 197, 257, 265, 266,
 269, 271, 272
Slovo o pluku Igorově: 266, 268,
 270, 271
Smintheus (→ Apollón): 162
Snorri Sturluson: 23, 54, 222, 223,
 226, 229, 232, 235, 238, 240,
 247, 251, 254, 261, 295, 306,
 307
sodales: 280
sodális: 73
sodomie: 165, 312, 316

Sofoklés: 272
Sogdiana: 56
Sóhrab: 143, 147, 149, 218, 219,
 275
söl: 130
Söl Invictus: 124
solarismus: 27, 28
Sóma: 63, 64, 73, 84, 85, 125, 265
sóma: 67, 69, 72, 85, 86, 119, 251,
 299, 310
 sómový rituál: 80, 89, 128
Somerset, Fitzroy Richard (→ lord
 Raglan): 29
Soslan: 252
soulož → koitus
Speculum regum (Zrcadlo králů):
 23
Spitamovec (→ Zarathuštra): 131
Spitjura: 132, 140
společenské stavy: 61, 189, 281,
 327
 u Germánů: 224, 245
 u Keltů: 198
 v Indii: 64, 77, 134
 v Íránu: 119, 126, 132, 136,
 138
 v Římě: 188, 190
Sraoša: 125, 140, 144, 339, 345
Sróša (→ Sraoša): 144
Starcatherus (→ Starkaðr): 282-
 285, 289, 290, 293, 294
Starkaðr: 99, 110, 204, 227, 235,
 239, 249, 282, 283, 286-289
stěhování duší (metempsychosis):
 21, 35, 90, 196
stoikové: 22
Stribogъ: 22
strukturalismus: 32, 33
Styx: 66, 166
Su-: 96
Suaixtix: 261
Subhadrá: 98
subhaga: 105
Sucellus: 204, 205
Súdhába: 143
Suébové: 231
Sugríva: 113
Suibhne Geilt: 220, 292, 293
Sumerové: 36, 37
sumerština: 51
Sumitra: 112
suovetaurilia: 191, 192
surá: 72, 126, 180
Súrja: 71, 78-80, 82, 83, 96, 97,
 105, 106, 264
Súrjá: 78, 79, 81, 82, 128, 170, 264,
 265
Surtr: 254, 255
Sušruta: 226
Sutrámán (→ Indra): 192
Sútrasthána (Sušruta): 226
sútry: 62
Suttungr: 231, 244
svadhá: 73
svajambhú: 267
svajanvara: 97, 104, 112, 115, 188,
 297
Svantovit: 268, 269
Svarbhánu: 183
svarga: 102
Svarogъ: 269
Svarožičъ (→ Zuarasici): 270
svastika: 235
svěť: 267
svině: 191, 316
Svjatogor: 279
Svjatogor Kolyvanovič: 273, 274
Svjatoslav: 273
Syrdon: 252
Szyrwid, Constantinus: 263

- Šačí: 71, 78
Šábnáme (Kniha králů): 41, 142, 143, 147, 149, 150, 151, 168, 219
 šaivové: 75
Šakra (→ Indra): 72
Šakuntalá: 91-93, 114, 188
šamani: 14, 86, 107, 118, 161, 227, 253
Šamaš: 125
Šantanu: 93, 95, 110
Šarva (→ Rudra): 76, 121
šaśtradévatáh: 136
Šatapathabráhmana: 310
Šatrughna: 112
Šattivaza: 55, 336
Šehrzad (Šeherezáda): 150
šestinedělí (→ couvade): 218, 314
Šibi: 298
Šikhandin: 100, 101
Šírín: 143
Šišupála: 90, 98, 102, 110, 286-290, 293
Šiva: 75, 76, 98, 101, 109, 233, 286, 287, 289, 337
 šivaismus: 62
španělština: 50
Šrí: 104
Šrí Lakšmí: 305
štír: 124
šúdrové: 61, 95, 129, 224, 288, 301, 326, 337
Šunahšépa: 65
Šura: 340
Šúrpanakhá: 113, 115
šveňtas: 267

tabu: 84, 100, 103, 186, 187, 217, 218, 303, 319, 328
 tabuistická odchylka: 272

Tacitus: 200, 221, 224, 225, 231, 238, 239, 241, 243, 253, 254, 325
Tadžikové: 56
Tachma Urupi: 144
Tachmórup: 144
Táin bó Cúailnge: 217, 303
Táin bó Froích: 216
tamas: 104
Tammuz: 37
Tanit: 181
Tantalos: 168, 176
tapas: 92, 94
Tapatí: 93, 97
Tara (Temair): 207, 209, 219, 300-305, 314
Taran: 199
sv. Taran: 199
Taranis: 199-201, 203, 204, 234, 264
Tarapita: 269
Targitaos: 138, 295
Tarpēia: 244
Tarquiniové: 174, 194, 195, 208, 213, 230
Tarquinius: 174
Tartaros: 43, 165
Tarvos Trigaranus: 201, 205
tauros: 192
taurus: 192
tautegorie: 25
Telchinové: 160
Teljavel: 259
Tellūs: 191
Terpsichoré: 272
Terra Māter: 238, 241, 314
Teššub: 39, 40
Teutates: 199, 200, 203
 Mars Teutates: 203
Teutoni: 221

- Teyrnon Twrf Liant**: 212
Thaleia: 160, 218
Thalés Mílétský: 19
al-Thálibí: 142
Theagenés z Rhegia: 21
themis: 65, 157, 184
Themis (Harrisonová): 28
theoforická jména: 122, 123, 219, 234, 285, 286, 289
theogonie: 36, 38, 39, 41, 44, 45, 54, 90, 158
Theogonie (Hésiodos): 41, 66, 164, 254, 263
theologéma: 104, 232
theomachie: 98
theomorfismus: 71
 theomorfizace: 122
theonyma: 123, 202, 204, 262, 272, 320
 theonymická přípona *-no-*: 179, 262
 theonymické *-vit*: 269
Therapné: 169
thériomorfismus: 158, 163, 205, 315
Thesan (→ Éós): 174
Théseus: 29, 164, 169
thesfaton: 167
Thevrumines: 174
Thietmar z Merseburku: 266, 269
Thjazi (Þjazi): 240, 250
Thjodolf, skald: 318
Thökk/Pökk (→ Loki): 248
tholos: 162
Thor (→ Thór): 284
Thór (Þórr): 105, 145, 146, 185, 200, 203, 213, 223-226, 230, 233-238, 247, 248, 250, 251, 253, 255, 260, 262, 264, 271, 282-284, 286, 288, 289, 291, 292

Thorkillus: 236
Thórolf: 234
Thórsten: 234
Thraell (Prael): 224, 245
Thraétaona: 125, 131, 132, 135, 136, 145, 147, 235, 339
 Feridún: 126, 135, 145, 146
Thrákie: 160, 164
Thrákové: 20
Thrita: 131, 135
 Thrita Áthvja: 135
Thrivaldi (Þrivaldi): 235
Thrymr (Þrymr): 105, 236, 251
Thunor: 224
Tiámat: 38
Tiberis: 173, 194, 282
Tigris: 39
Tímáios (Platón): 226
Tinas clenar: 174
Tinde: 302
Tinia (→ Zeus): 174
Tír na n-Óg: 212
Tírynthos: 164
Tištrja: 130
Títáni: 42, 43, 82, 156, 165, 290
Títhónos: 79, 295
Titiensés: 195
Tities: 329
Titus Tatius: 194
Tityos: 168
Tiw: 203, 224-226, 231, 232
tocharština: 48, 49, 51
Topographia Hiberniae (Giraldus Cambrensis): 312
Totem a tabu (Freud): 30
Trajanus: 49
transfunkcionální bohyně: 81, 104, 160, 165, 180, 181, 192, 195, 204, 215, 244, 280, 304, 305, 307, 314-316

transfunkcionální dary: 104
 transvestismus: 99, 105, 237, 290
 Traspiové: 138
 trickster: 44, 152, 158, 159, 216,
 250, 252, 284
 arcitrickster: 230
 Triglav: 269
 trimp-: 262
 Tristan: 30, 216
 Triširas: 71, 83, 103, 115, 145, 187,
 194, 201, 292
 → Vrtra: 68, 71, 72, 115, 125
 Trita Áptja: 71, 73, 77, 135, 145,
 146, 184, 194, 292
 trititys: 192
 Truvor: 273
 Túatha Dé Dannan: 146, 194,
 207-211, 213, 215, 319
 Tuisto: 254, 325, 326, 329, 330
 Tullus Hostilius: 193, 194, 273,
 289
 Túr: 146
 Túrán: 146, 148, 149, 208
 Turan (→ Afrodíté): 174
 Túranci: 230, 319
 Turci: 50
 Turecko: 127
 Turfán: 331
 Turkestán: 51
 Turms (→ Hermés): 174
 Turrus Mamilia: 311
 Turupit: 269
 Turvasu: 295
 Tušratta: 55
 Tvaštar: 63, 68, 71, 83
 Tvíblindí (→ Ódin): 249
 Tyfócus (Tyfón): 43, 292
 Týfón (→ Tyfóeus): 43-45
 Tylor, E. B.: 28
 Tyndareós: 77, 169, 170
 Týr: 145, 195, 203, 213, 224, 231,
 232, 234, 250, 255
 Ubbi: 110
 Ugarit: 36
 ugaritské texty: 45
 Uladh (→ Ulster): 207
 úlfheðinn: 229
 úlfheðnar: 229
 úlfr: 230
 ulká: 179
 Ullikummi: 39-41, 43, 44
 Ullr: 241
 Ulster: 207, 215, 218, 302, 312, 314

 ultimogenitura: 43, 138, 146, 295
 umbrijština: 173, 178, 179, 316
 Umbrové: 173
 Uni (→ Hérá): 174, 180, 291
 upanišady: 62
 Úparičara (→ Vasu): 94, 134
 Upelluri: 40
 Uppsala: 203, 222, 225, 234,
 238-240, 260, 261, 285, 295
 Úranos: 27, 41-46, 66, 78, 156-158,
 165
 Urðarbrunnr (studna): 253
 Urupi (→ Tachma Urupi): 144
 Uruwana (→ Aruna): 56
 Urváchšaja: 131
 urvan: 140
 Urvaši: 84, 91
 Usadan, kavi: 147
 Ušanas: 91, 148, 149, 213, 294
 Ušas: 71, 79-82, 129, 181, 238, 247
 Úřecha z filosofie (Boethius): 198
 Útgarðaloki (→ Loki): 251
 Utgardilocus: 252
 Útgarðr: 252
 útlägr: 229

Uttará: 100
 Uvedení do studia řeckého nábo-
 ženství (Harrisonová): 28

vadžapėja: 84, 190, 298, 309
 vadžra: 68, 126, 146, 235, 262
 Vačereta: 136
 Vahagn: 125
 Vahrám/Bahrám: 125
 Vaišampájana: 102
 vaišjové: 61, 64, 76, 104, 105, 119,
 129, 161, 188-190, 224, 301,
 326, 337
 vaišnavové: 75, 102, 109, 112, 114,
 288, 289
 Vaju: 73, 125, 126, 136
 Vájú: 63, 73, 97, 103, 104, 111, 126,
 136, 168, 238, 273
 Vák: 63
 Vala: 68
 Valdemar I.: 268
 Valerius Maximus: 320
 Valhala (Valhöll): 204, 228, 243,
 255
 Valhöll (→ Valhala): 227
 Váli: 248, 255
 Válin: 113, 114
 válka stavů: 80, 213
 Valkýry (valkyrjar): 228, 306, 307
 Válmíki: 111, 114
 Vana: 297
 Vanadís (→ Freyja): 241
 Vanaparvan: 99, 111, 113
 Vandalové: 49, 236, 243
 Vandana: 183
 Vandill: 236
 Vanové (Vanir): 195, 213, 238,
 240-242, 244, 246, 253, 306
 var: 132, 325
 varcas: 179
 vargr: 230, 240
 Varjagové (→ Vikingové): 266, 267,
 271, 272, 274
 varna: 61, 103, 104
 Varro Reatinus: 328
 varša: 66
 varšman: 66
 Varuna: 27, 56, 63-67, 93, 107,
 120-124, 132, 157, 161, 168,
 178, 193, 203, 232, 233, 295,
 296, 330, 335, 337, 338
 Varunáni: 76
 Vasišta (→ Aša Vasišta): 120, 123
 Vasištha: 93, 97, 99, 107, 112, 114,
 120, 295, 296
 vástrjó.fšujant: 119, 198
 Vasu: 63, 77
 Vasu Uparičara: 93, 94, 95, 102,
 134, 135
 Vasudéva: 98, 287
 Vasumanas: 296, 298
 Vásuové: 63, 64, 66, 76, 78, 93, 95,
 103, 168, 177, 244
 Váta: 73
 vātēs: 219
 vazra: 126, 146
 Vē: 254
 véda (pl. védy): 46, 57, 62, 86, 89,
 115, 118, 130, 145, 183, 186,
 318, 334, 337
 védánta: 62
 Vēdmína píseň (→ Edda): 226, 227,
 230, 244, 245, 253-255, 325
 Veles/Volos: 270, 271
 Velinas: 263, 264, 271
 Veliuoná: 263
 Vellaunus: 203
 Velnias (→ Velinas): 263
 Vēls: 263
 Venus: 23, 172, 180, 182, 190

- Veneris dies: 224
 vepř: 192
 Vercingetorix: 221
 Verethragna: 125-127, 223, 339
 Vergilius Naso, Publius: 49, 168, 175, 176, 181, 306
 Vesta: 84, 172, 180
 Vestálky: 180, 189, 259, 306
 věže mlčení: 137, 144
 Vico, Giambattista: 24, 26
 Vičitravírja: 95, 110
 Víðarr: 75, 109, 238, 255
 Vidéha: 111
 Vidévdát: 118, 124, 132, 135-137, 144, 161, 176, 343
 Vidura: 95-98, 100, 102, 107, 214, 249
 Vidžaja: 136
 Vígríðr: 255
 Víkarr (Wicarus): 227, 282, 283
 Víkarsbálkr (→ Sága o Gautrekovi): 283
 Vikingové: 222, 223, 225, 260, 266, 267, 289
 vila: 266
 Vilém I. Dobytel: 29
 Vili: 254
 Vindobona (Vídeň): 49, 219
 Viráta: 99, 100, 105, 237
 Virites: 179
 Visigótové: 49, 222
 Višnu: 73-77, 81, 86, 90, 94, 109, 112, 134, 185, 233, 238, 288
 advéša: 75
 Kršna: 98, 101, 109, 112, 215, 286, 288, 337
 Ráma: 114
 Rašnu: 125
 „tři kroky“: 74, 75, 112, 185, 214
 višnuismus: 62
 Višnupurána: 136
- Višpalá: 77, 189
 Vištáspa: 118, 149, 150, 308
 Višvakarman: 86
 Višvámitra: 92, 99, 112, 136, 295-297
 Višvarúpa (→ Triširas; Vrtra): 68, 71, 135
 višvé déváh: 63
 Vívahvant: 83, 131, 145
 Vivasvat: 78, 83, 91, 93, 131, 158, 308, 309, 314
 Vjása (Kršna Dvaipájana): 89, 95, 102, 110, 112
 Vladimír: 270, 273, 274
 vlčice: 189
 vlk: 73, 145, 163, 190, 195, 205, 213, 229, 230, 232, 238, 241, 247, 280, 283
 vlčí věk: 255, 325
 vlkodlak: 229, 230
 Vofione: 179, 199
 Vohu Manah: 120, 122-124
 volcánalia: 179
 Volcānus (→ Héfaistos): 172, 179, 201
 volchv: 273
 Volosъ (→ Velesъ): 270
 Völsi: 271, 316
 Voltaire: 24, 25, 118
 Vourukaša: 146, 319
 vöx: 63
 vrána: 206
 Vries, Jan de: 34
 vrka: 230
 Vršnijovci: 89
 Vrtra: 67-72, 75, 81, 103, 115, 145, 339
 Indrašatru: 115
 Triširas: 68, 71, 125
 Višvarúpa: 68, 71
 Vrtrahan (→ Indra): 68
 vůl: 20, 185, 192, 238, 307, 309, 315

- Vulcānus/Volcānus: 204, 259
 Výroky Vysokého: 253
 Vytautas: 258
- Wagner, Richard: 223, 231
 waidolotten: 260
 waidolottinnen: 260
 Walcot, Peter: 39
 Ward, Donald: 9
 Washington, George: 32, 176
 Wasson, R. Gordon: 85, 339
 Watu Gununga: 29
 weorcmen: 198
 wergeld: 230, 252
 Weston, Jessie: 29
 Whitehead, Alfred North: 19
 Wicarus (→ Víkarr): 284
 Wikander, Stig: 9, 34, 46
 Wodan (→ Ódin): 225, 226, 231
 Woden (→ Ódin): 224, 232
 Wolf: 206
 Wolgast: 269
 Wollin: 269
 Wulfila: 222
 Wuotanes her: 263
- Xanthos: 309
 Xenofanés: 19
- Yggdrasill: 227, 245, 247, 253, 255
 Yggr (→ Ódin): 227
 Ymir: 230, 254, 325, 326, 329, 330
 Ynglingatál (Thjodolf): 318
 Yseult: 216
- Zabulistán: 146
 Zál: 136, 143, 147
 Zarathuštra: 119-122, 124-126, 131-133, 137, 139, 140, 149, 341-342
 Avesta: 118
- dualismus: 319, 327
 haomový rituál: 130
 reforma: 53, 117-119, 125, 139, 147, 149, 326
 zarathuštrismus: 48, 55, 79, 118, 120, 124, 127, 130, 140, 142, 145, 167, 252
 zásvěti: 14, 32, 82, 83, 132-135, 157, 165, 166, 199, 204, 205, 212, 223, 227, 243, 326
 Zénón z Eley: 19
 Zeus (gen. Día): 29, 43-46, 77, 78, 91, 127, 130, 138, 153, 156-161, 163, 165, 167, 169, 170, 172, 174, 177-178, 180, 263, 268, 272, 289, 290, 291, 299
 argikeraunos: 157
 Bagáios: 267
 Diés-piter: 78, 177
 Katachthonios: 157, 204
 Keraunos: 272
 krétský Zeus: 157, 158, 164
 Papas: 22
 terpikeraunos: 272
 Zeus hýci: 157
 Zlatá ratolest (Frazer): 28
 Zóhak (→ Aži Daháka): 45, 46, 143, 145, 146, 147
 Zonaras: 320
 Zoroaster (→ Zarathuštra): 117, 342
 zoroastrismus (→ zarathuštrismus): 48
 zrazdá: 53, 122, 137
 Ztracený ráj (Milton): 166
 Zuarasici: 269
 Zurvan/Zrvan: 130
- želva: 19, 90
 židovskokřesťanská tradice: 35
 Žvoruna: 259

O B S A H

<i>Předmluva</i>	9
<i>Úvod</i>	11

I. PŘÍSTUPY

1. <i>Studium mýtů</i>	19
2. <i>Mýty o stvoření na starověkém Blízkém východě</i>	35
3. <i>Pojmy indoevropský a indoíránský</i>	47

II. TRADICE

4. <i>Vědská Indie</i>	61
5. <i>Epická Indie</i>	87
6. <i>Starý Írán</i>	116
7. <i>Epický Írán</i>	142
8. <i>Staré Řecko</i>	152
9. <i>Starý Řím</i>	172
10. <i>Keltské mýty</i>	196
11. <i>Germánské mýty</i>	221
12. <i>Baltské a slovanské mýty</i>	257

III. TÉMATA

13. <i>Bůh a válečník</i>	279
14. <i>Král a panna</i>	294
15. <i>Kůň a vladař</i>	308
16. <i>Oheň ve vodě</i>	317
17. <i>Dvojče a bratr</i>	324

<i>Na okraj Puhvelovy Srovnávací mythologie (P. Vavroušek)</i> ..	331
<i>Bibliografie</i>	347
<i>Rejstřík</i>	359

μ

MYTHOLOGIE

Studie — svazek 2

JAAN PUHVEL

Srovnávací mythologie

Z anglického originálu

Comparative mythology

vydaného nakladatelstvím The Johns Hopkins University Press

Baltimore (Maryland) 1988

přeložil Václav Pelfšek

Na obálce použit výjev z Gundestrupského kotle

a na titulním listě použito zlatého statéru

keltských Turonů (3.—2. stol. př.n.l.)

Obálku navrhl a graficky upravil Vladimír Vimr

V roce 1997 vydalo NLN, s. r. o.

Nakladatelství Lidové noviny

Jana Masaryka 56, 120 00 Praha 2

Odpovědný redaktor Štěpán Kosík

Sazba V. Vimr & M. Kořán/Amonit Sharpei

Vytiskla tiskárna EKON, družstvo

Srázná 17, 586 01 Jihlava

Doporučená cena včetně DPH 255,- Kč

Cena bez DPH 242,90 Kč

RADIO 1

91,9 FM

P R A H A

LONDÝNSKÁ 67
P R A H A 2

tel. 02/24 25 71 04, fax: 02/25 53 96